

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти**

Логопедичний супровід сім'ї

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 627 групи
Бодинчук Олена Дмитрівна

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент **Комісарик М.І.**

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № ____ від « ____ » _____ 2024 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Олійник М.І.*

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Бодинчук О. Д. Логопедичний супровід сім'ї. – Рукопис. Магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. 73 с.

У кваліфікаційній роботі з'ясовано стан дослідженості порушеної проблеми та розкрити її методологічну сутність; обґрунтовано структуру педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення; визначено стан сформованості педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення; обґрунтовано, розробити та експериментально апробувати програму логопедичного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями мовлення.

Ключові слова: сім'я, логопедичний супровід, педагогічна культура, структура.

ABSTRACT

Bodinchuk O. D. Speech therapy support for the family. – Manuscript. Bachelor's qualification thesis for obtaining the Master degree in the specialty of 016 "Special Education." Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych. Chernivtsi, 2024. 73 p.

The qualification work explores the state of research on the addressed problem and reveals its methodological essence. The structure of the pedagogical culture of parents of children with speech disorders is substantiated. The level of development of the pedagogical culture of parents of children with speech disorders is determined. A program for speech therapy support for families raising children with speech disorders is substantiated, developed, and experimentally tested.

Keywords: family, speech therapy support, pedagogical culture, structure.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ О. Д. Бодинчук

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДИЧНОГО ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ	8
1.1. Умови сімейного виховання як детермінуючий фактор розвитку мовлення дитини	8
1.2. Історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї	13
1.3. Зміст та характеристика логопедичного супроводу сімей	18
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2	34
ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ СІМЕЙ.....	34
2.1. Організація та методика проведення констатувального експерименту	34
2.2. Програма логопедичного супроводу сім'ї	43
2.3. Аналіз результатів формувальної частини експерименту	52
Висновки до розділу 2	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТОК.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сім'я, як найближчий соціальний оточення дитини, особливо важлива для її розвитку. Однак сучасна система допомоги батькам із порушеннями мовлення не задовольняє підвищення вимог до освіти зростаючого покоління. Втрата можливостей корекції родини виникає через наявність єдиної системи обліку групи ризику дітей та дітей з мовленнєвими вадами, розбіжності даних про мовленнєвий розвиток дітей, недосконалість взаємодії між працівниками системи охорони здоров'я та освіти та відсутність єдиного центру координації педагогічного супроводу дітей. Перш за все, у цьому випадку, важливо, щоб сім'я та фахівці активно взаємодіяли під час процесу логопедичної роботи.

За допомогою теоретичного аналізу наукової літератури (А. Богущ, Н. Гавриш, Л. Василенко, Л. Долинська, Т. Дуткевич, А. Зрожевська, С. Максименко, І. Марченко, Р. Павелків, О. Скрипченко, М. Савчин, В. Тищенко, С. Хоменко, Л. Черніченко та М. Шеремет) було підтверджено, що ранній розвиток дитини є важливим, і що розвиток мовлення залежить від розвивального потенціалу мовленнєвого середовища, від характеру спілкування з дорослим. Науковці з загальної та спеціальної педагогіки, такі як О.А. Кононко, С. Конопляста, О. Лянна, О. Музичук, Ю. Рібцун, А. Синиця, Т. Скрипник, М. Фіцула, В. Кисличенко та А. Шевцов, звертають увагу на важливість співпраці фахівців з родиною. Вони виділяють напрямки, зміст і особливості взаємодії фахівців і батьків.

Батьки, які мають педагогічні, психологічні та соціальні здібності, часто мають вирішальне значення для того, як розвивається їхня дитина. З цієї причини розробка сучасної концепції сімейного виховання дитини з порушеннями мовлення є надзвичайно важливою.

Тим не менш, наукові матеріали та досвід практичної роботи показують, що сім'я, яка виховує дитину з вадами мовлення, стикається з багатьма проблемами.

Коли справа доходить до реабілітації дитини з мовленнєвими порушеннями, існують організовані програми логопедичної допомоги або недостатньо зберегти потенціал родини в цей важливий для розвитку особистості період. Безперечно, проблема соціальної та психологічної адаптації не тільки дитини-логопата, але й сім'ї, у якій вона виховується. Наявна проблема підготовки батьків до труднощів у вихованні та спілкуванні з дітьми з мовними вадами. Концепція супроводу є одним із прогресивних методів вирішення цієї проблеми.

В Україні проблема системної логопедичної допомоги сім'ям, які виховують дитину з порушенням рухливості, залишається недослідженою та наразі недостатньо розроблена. Не розглядається логопедичний супровід сім'ї як самостійний підхід.

Узагальнюючи означене, дослідження на тему «Логопедичний супровід сім'ї» обумовлене значною актуальністю проблеми та достатньою теоретичною та практичною розробленістю.

Мета дослідження на основі обґрунтованих теоретико-методологічних засад розробити та перевірити ефективність програму логопедичного супроводу сім'ї.

Досягнення поставленої мети вимагає виконання наступних **завдань**:

1. З'ясувати стан дослідженості порушеної проблеми та розкрити її методологічну сутність.
2. Обґрунтувати структуру педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення.
3. Визначити стан сформованості педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення..
4. Обґрунтувати, розробити та експериментально апробувати програму логопедичного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями мовлення.

Об'єктом дослідження логопедичний супровід сімей щодо формування, розвитку та корекції мовлення дитини.

Предметом дослідження є програма логопедичного супроводу сімей, у яких виховується дитина з порушеннями мовлення.

Методи дослідження включають теоретичні та емпіричні методи. *Теоретичні методи:* аналіз науково-методичної та спеціальної літератури щодо логопедичного супроводу і розвитку мовлення дитини раннього віку в умовах сім'ї з метою визначення теоретико-методологічних завдань дослідження, поточного стану проблем у дефектології та виявлених шляхів її вирішення. *Емпіричні методи* це педагогічний експеримент – констатувальне дослідження (визначення рівня сформованості педагогічної культури батьків); формувальне дослідження – розробка шляхів оптимізації логопедичного супроводу сім'ї); методи обробки даних: узагальнення якісних та кількісних результатів констатувального та формувального експериментів, систематизація результатів дослідження, формулювання висновків. .

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: уперше було розроблено структуру та зміст неперервного логопедичного супроводу сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення, на основі теоретико-експериментального дослідження; розроблено діагностичну модель взаємодії батьків і логопеда під час роботи з логопедом і визначено рівень цієї взаємодії; визначено критерії готовності логопеда до взаємодії з сім'єю дитини з порушеннями мовлення;

уточнено базові поняття дослідження: «педагогічний супровід» і «педагогічна підтримка», «психологічно-педагогічний супровід», «логопедичний супровід» та «логопедичний супровід сім'ї»

розроблено, науково обґрунтовано психолого-педагогічні методи, які допомагають розвивати повноцінну особистість дитини з порушеннями мовлення.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можуть бути використані як у наукових, так і в навчальних цілях. Результати

дослідження допомагають удосконалити зміст обов'язкових елементів навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Ці елементи включають такі дисципліни, як «Теорія і методика співпраці з родиною», «Інклюзивна освіта», «Методика логопедичної роботи», «Професійна діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі» та інші.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них і висновків, списку використаних джерел (69 найменування), 2 додатків. Загальний обсяг роботи – 75 сторінок, із них 65 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДИЧНОГО ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

1.1. Умови сімейного виховання як детермінуючий фактор розвитку мовлення дитини

Сімейне виховання є одним із ключових детермінуючих факторів розвитку мовлення дитини, що обґрунтовується на тісному зв'язку між емоційно-соціальним середовищем та формуванням мовленнєвих навичок. Роль сім'ї в процесі мовленнєвого розвитку дитини не обмежується лише передачею інформації, але включає також забезпечення емоційної підтримки, стимулювання та моделювання мовленнєвої поведінки.

По-перше, сімейне середовище впливає на ранній розвиток мовленнєвих навичок через постійне вербальне спілкування між батьками та дитиною. Дослідження показують, що діти, які активно залучені до діалогової взаємодії з дорослими, швидше розвивають свої мовленнєві можливості, що підтверджує важливість сімейного мовленнєвого середовища як вихідної бази для розвитку комунікативних нав.

По-друге, характер мовленнєвих стимулів, які дитина отримує від батьків та інших членів родини, впливає на її мовленнєве формування. Таким чином, соціолінгвістичні аспекти мовлення, такі як багатство словникового запасу, складність синтаксичних конструкцій та інтонаційна виразність, що характерні для сімейного мовленнєвого оточення, дозволяють дитині більш широкий спектр мовленнєвих зразків для наслідування.

Крім того, батьківське ставлення до мовлення і до розвитку дитини загалом формує її мотивацію до оволодіння мовою. Підтримка батьків при будь-яких спробах дитини до спілкування її впевненості у власних можливостях та стимулює подальший розвиток мовленнєвих навичок. Для

виділення такої підтримки можливості затримки в мовленнєвому розвитку або формування мовленнєвих порушень

З позиції спеціальної освіти, саме сімейне середовище, а не лише педагогічний вплив, виступає фактором у корекційно-розвивальній роботі з дітьми, які мають мовленнєві порушення. Участь батьків у процесі регулярної корекції сприяє створенню умов для інтенсивного розвитку мовлення, після чого їх взаємодія з дитиною є більш тривалою та відповідно до фахівцями.

Аналіз джерельної бази дозволяє виділити механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення.

1. Наслідування мовлення дорослих:

Звуконаслідування: Дитина спочатку наслідує звуки, інтонації, а потім і цілі слова, фрази, які чує від батьків, інших членів сім'ї.

Формування звуковимови: Правильна вимова дорослих є зразком для дитини. Якщо в сім'ї є мовленнєві порушення, дитина може їх перейняти.

Оволодіння граматичними конструкціями: Дитина засвоює граматичні правила, слухаючи мову дорослих і намагаючись будувати власні речення.

2. Спільна діяльність та ігри:

Читання книг: Під час читання дитина стикається з новими словами, фразами, граматичними конструкціями. Обговорення прочитаного збагачує її словниковий запас і розвиває зв'язне мовлення.

Розповіді про день: Заохочуючи дитину розповідати про свої враження, ми стимулюємо розвиток її зв'язного мовлення.

Ігри з мовою: Скоромовки, загадки, віршики, пальчикові ігри допомагають розвивати артикуляційний апарат, фонематичний слух, пам'ять.

3. Емоційна підтримка:

Позитивна атмосфера: Тепла, дружня атмосфера в сім'ї сприяє розвитку впевненості в собі, а отже, і бажанню спілкуватися.

Заохочення: Похвала, заохочення дитини до мовленнєвої активності мотивує її до подальшого розвитку.

Терпіння: Батьки повинні бути терплячими до мовленнєвих помилок дитини, не поспішати з її розвитком.

4. Створення мовленнєвого середовища:

Регулярне спілкування: Чим більше дитина спілкується з дорослими, тим більше мовленнєвого досвіду вона отримує.

Різноманітність тем: Розмови про побут, іграшки, природу, книги збагачують словниковий запас дитини.

Використання різних мовленнєвих засобів: Міміка, жести, інтонація доповнюють мовлення і роблять його більш виразним.

5. Врахування індивідуальних особливостей дитини:

Темп розвитку: Кожна дитина розвивається індивідуально. Не варто порівнювати свою дитину з іншими.

Інтереси: Заохочуйте дитину говорити про те, що її цікавить.

Особливості темпераменту: Враховуйте особливості темпераменту дитини при організації мовленнєвих занять.

Фактори, що впливають на розвиток мовлення в сім'ї

Соціоекономічний статус сім'ї: Рівень освіти батьків, матеріальне забезпечення сім'ї впливають на якість мовленнєвого середовища, доступність розвивальних іграшок та матеріалів.

Розмір сім'ї: В великих сім'ях діти мають більше можливостей для спілкування, однак можуть відчувати брак індивідуальної уваги.

Культурні особливості сім'ї: Мовні норми, традиції спілкування в сім'ї впливають на розвиток мовлення дитини.

Наявність мовленнєвих порушень у родичів: Спадкові фактори можуть збільшити ризик розвитку мовленнєвих порушень у дитини.

Таким чином, сімейне виховання є соціальним контекстом, що забезпечує передумови для розвитку мовлення дитини, впливаючи на її мовленнєві навички як через пряме мовленнєве спілкування, так і через створення чутливо підтримуючого середовища.

Сім'я відіграє визначальну роль у розвитку мовлення дитини, особливо коли мова йде про дітей з порушеннями мовлення. Саме в сімейному колі дитина отримує первинну мовленнєву підтримку та стимулювання.

Механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

1. Створення мовленнєвого середовища:

- регулярне спілкування: часті розмови з дитиною, читання книг, спільні ігри створюють сприятливі умови для постійного мовленнєвого контакту:

- якісний мовленнєвий зразок: правильна вимова, чітка артикуляція, багатий словниковий запас дорослих – це зразок для дитини:

- спрощення мовлення: для дітей з порушеннями мовлення важливо спрощувати мову, використовувати короткі, прості речення:

- використання наочності: картинки, іграшки, предмети допомагають дитині краще зрозуміти значення слів:

2. Спільна діяльність:

- ігри: спільні ігри розвивають мовлення, пам'ять, увагу дитини;

- проведення побутових справ: залучення дитини до простих побутових справ допомагає їй освоювати нові слова та фрази;

- читання: читання книг не тільки збагачує словниковий запас, а й розвиває уяву та мислення.

3. Емоційна підтримка:

- позитивна атмосфера: тепла, дружня атмосфера в сім'ї сприяє розвитку впевненості в собі, а отже, і бажанню спілкуватися;

- заохочення: похвала, заохочення дитини до мовленнєвої активності мотивує її до подальшого розвитку;

- терпіння: батьки повинні бути терплячими до мовленнєвих помилок дитини, не поспішати з її розвитком.

4. Співпраця з фахівцями:

- консультації логопеда: логопед допоможе батькам зрозуміти особливості мовленнєвого розвитку дитини, розробить індивідуальну програму корекції;
- виконання рекомендацій: слідування порадам логопеда допоможе закріпити результати корекційних занять;
- особливості впливу сім'ї на дітей з різними видами порушень мовлення;
- заїкання: створення спокійної атмосфери, повільне, чітке мовлення дорослих, уникнення поспіху;
- дислалія: артикуляційна гімнастика, використання ігор, які розвивають артикуляційний апарат;
- загальне недорозвинення мовлення: систематичні заняття з дитиною, використання різноманітних дидактичних матеріалів.

Одним із детермінуючих факторів розвитку мовлення дитини є сімейне виховання. Коли справа доходить до розвитку дитини, сім'я не тільки допомагає йому, але й допомагає йому отримувати емоційну підтримку, підтримувати його та підтримувати його.

Через спільні вербальні спілкування батьків і дітей сімейне середовище впливає на розвиток мовленнєвих навичок. Дитина отримує емоційні стимули від батьків і інших членів сім'ї, що підвищує її здатність до спілкування. Це важливе для сімейного спілкування.

Після цього батьки загалом підтримують дитину в навчанні та розвитку. Участь батьків і процесі регулярної корекції створення умов для інтенсивної роботи з дітьми.

1.2. Історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї

Зважаючи на соціальні зміни, які відбуваються в суспільстві, таких як висока гострота демографічної ситуації, падіння народжуваності, значне число сімей, що розпадаються, зменшення частки народження здорових, фізіологічно зрілих дітей, підвищення показників ускладнених пологів і відхилень у розвитку, і збільшення кількості дітей, призводять до збільшення кількості дітей з мовленнєвими порушеннями,

Сім'я, як соціальний інститут, зараз перебуває в кризі.

Важливість сімейного виховання підтверджує те, що діти з аномаліями психіки, такими як ЗПР, порушенням інтелекту та ТПМ, у два рази частіше зустрічаються в сім'ях, де стосунки між батьками погані (Титаренко В.).

Успіхи в неонатології, покращення реабілітаційних програм для раніше нежиттєздатних дітей, збільшення кількості народжених передчасно з малою вагою (500-1000 гр.) і дітей з ускладненнями під час пологів, та після народження підсилює необхідність ранньої допомоги дітям та їхнім сім'ям. У дітей цієї групи спостерігаються порушення церебральної гемодинаміки, морфофункціонального дозрівання зорових і слухових аналізаторів, а також різниця в тому, що значно закріплюється перцептивно-когнітивний розвиток у ранньому віці. Сім'я має вирішальне значення для життя дитини, особливо з порушеннями у розвитку.

Для дефектології особливо важливо розуміти закономірності раннього віку, після чого саме в цей період може початися формування аномального розвитку. Тим не менш, оберненість мовленнєвих пошкоджень у дитячому віці пов'язана з високою пластичністю дитячого мозку. Знання закономірностей фізичного і психічного розвитку дитини в ранньому віці дозволить запобігти можливим відхиленням і порушенням, які можуть виникнути в майбутньому.

Інші психічні процеси, зокрема сприйняття (слухове та зорове), кінетичний і кінестетичний праксис, пам'ять, просторові явлення та емоційно-вольова сфера, тісно пов'язані з розвитком мовлення. Сроки оволодіння вищими рівнями свідомості та вільної поведінки залежать від своєчасного вербального розвитку.

Ряд досліджень з означеному ракурсі були проведені з метою розробки ефективних корекційних стратегій і методів надання допомоги сім'ям, які виховують дитину з проблемами у розвитку. Зокрема, дослідники Л. Каппег та О. Россен визначили етапи кризового стану сім'ї після народження проблемної дитини.

Зарубіжні дослідники стверджують, що в результаті зростання та розвитку такої дитини в сім'ї виникає низка проблем, які мають тенденцію до збільшення та нашарування (до рішень, які батьки не готові).

Роботи сучасних дослідників О. Половинкіної, О. Московкіної, О. Мастюкової, В. Козявкіна, В. Ткачової, Е. Стреблевої, Ю. Разенкової, О. Вінарської, А. Закріпіної, Т. Соломатінової, А. Маллера, М. Генінга, Є. Козлової та В. Шпака дав теоретичну та практичну основу для створення нових організаційних моделей допомоги сім'ї у реабілітації дітей раннього віку.

Дослідження, проведені під керівництвом О. Стреблевої, підтверджують правомірність раннього корекційного втручання у розвитку дитини з вадами розвитку. Ці дослідження показують, що якщо діти, які мають перинатальне ураження ЦНС, зберігають достатню корекцію в першому році життя, вони можуть повністю нормалізувати темп і хід психічного розвитку, а в 75% вдається попередити розвиток виражених порушень. За винятком такої ранньої допомоги ці діти, швидше за все, потрапляють у групу дошкільників із затримкою психічного розвитку. Аналіз досліджень Ю. Разенкової, О. Стреблевої та О. Половинки ще підтверджується, що важливо, щоб сім'я була залучена до корекційних занять у період розвитку дитини, коли виникли порушення передумов формування мовлення .

Для дослідження проблем логопедичної допомоги сім'ям, які виховують дитину з ПТМ, успішно оцінюємо наукові дослідження Г. Чиркіної про те, як організувати спеціалізовану логопедичну допомогу в ранньому віці, що дозволяє зменшити, а часом і повністю усунути порушення мовленнєвого розвитку дитини до вступу дитини до школи.

На початку 1800-х років дослідники почали виявляти інтерес до раннього виявлення патології (у дошкільному віці) і до педагогічної роботи з аномальними дітьми (Е. Аллен, А. Біне, М. Монтессорі, С. Санктіс, Т. Симон) [5; 85]. Подібні дослідження призвели до відкриття в Англії дитячих садків для розумово відсталих дітей віком від трьох до п'яти років, які були закріплені законом у 1914 році.

До кінця 1800-х років було зібрано величезну практичну інформацію щодо виховання та навчання дітей. Однак наукове вивчення цих знань було обмежено психічною діяльністю дитини. Крім того, до різноманітних підходів до теорії особистості в психології на початку 1900-х років у Сполучених Штатах і Західній Європі були розроблені теоретичні та практичні концепції сімейного виховання.

Навчально-теоретична модель виховання батьків виникла та розвивалася за результатами роботи засновника біхевіоризму Д. Ватсон. Б. Скіннер (1986) зосередився на техніці поведінки батьків щодо формування поведінки своїх дітей. Він вважав, що поведінка завчена, а перенавчання може її змінити. Бігевіористи відзначають зміну поведінки батьків залежно від того, як вони розглядають поведінку своїх дітей і власну поведінку. Психологи вважають, що мета роботи з сім'єю полягає в тому, щоб навчити дорослих контролювати фактори, які впливають на поведінку членів сім'ї, а також навчити їх соціальним навикам для вирішення комунікаційних проблем (Що відбувається? Що сталося до «вибуху»? Що буде далі? Бігевіоральний аналіз використовує три способи формування поведінки для зміни поведінки дітей: позитивне підкріплення (підтримка), негативне підкріплення (покарання) і відсутність підкріплення (нульова увага). У результаті цієї теоретичної ідеї були створені практичні програми для батьків, такі як REAP, Parents Are Teachers, Family Therapy, а також практичні програми-тренінги для батьків, такі як Mother Infant Transaction Program (MITP), ефективні місцеві програми для сімей, структура персональних даних. варіанти батьків і участі батьків, програма взаємодії і дітей, моделі ініціативи та інші.

«Модель чуттєвої комунікації» Гордона Ф. (1975 р.) стала найпоширенішою в батьківських програмах. В її основі лежить теорія особистості С. Rodgers (1994) про те, що організм прагне до самозбереження та розвитку за допомогою пошани та самоповаги, де мотив поведінки є потребою в самовираженні [1; 7]. У багатьох країнах, таких як Велика Британія, Канада, США, Фінляндія та ін. використовується ця модель для навчання батьків (Parent Effectivness Training, PET) і педагогів (Teacher Effectivness Training, TET).

Однак не тільки психологи, але й соціологи, фізіологи, педіатри та педагоги звернули увагу на сімейне виховання. Так, були створені моделі групових консультацій, ідея «Здорового глузду», модель християнського виховання та інші .

Н. Ginott (1986) зосереджується на здатності дорослих демонструвати та обговорювати своє відчуття. Його консультації мають на меті допомогти батькам відчувати себе винними, зміцнити свою впевненість у собі, мати об'єктивні проблеми , важливо слухати дитину, не допускати дій або слів, які можуть викликати злість або образ дитини, і демонструвати свої почуття та думки без агресії. .

Відповідно до концепції «здорового глузду» (Common Since), розробленою В. Споком, Р. Лейком і Дж. Добсоном, мета суперечить тому , щоб допомогти батькам у вихованні своїх дітей шляхом передачі їм певних навичок.

Релігійні цінності та беззастережна любов відіграють важливу роль у моделі християнського виховання (R. Campbel, 1992). Це пояснюється тим, що більшість таких шлюбів укладаються в церкві, а багато сімейних свят, як Великдень і Різдво, одночасно є релігійними святами. Це основа, на якій будуються міцні зв'язки між батьками та їхніми дітьми.

Дослідження, проведені з кінця 1800-х до середини 1900-х років щодо вивчення дітей першого року життя, включаючи діаді «мати-дитина», запропонували І. Гордон, Р. Паркер, П. Докек і Н. Anastasiow нові ідеї та

відкрили новий шлях у педагогіці та сімейному вихованні дітей першого року життя, запропонували програму «раннє втручання у виховання». У Сполучених Штатах програма була широко застосована, і майже кожен штат розробив свої програми раннього втручання. До таких програм входять Honeylands, Child Care Coalition of South Central Connecticut (CCC/SCC), Atlanta Child Care Heals and Safety Project, Family Child Care Immunization Project (Каліфорнія та Франція), Early Childhood Education Linkage System (ECELS у Пенсільванії), Harvard Family Research Project, Prekindergarten Educational Program, and Family Child Care Heals and Safety Project.

Усі ці програми повинні допомогти батькам у наступному: створити сімейне середовище, яке є комфортним для розвитку дитини; навчити дитину своїм правам і обов'язкам, а також соціальним гарантіям і пільгам; активно брати участь у навчанні дитини; і навчити їх розуміти інтелектуальні, емоційні та соціальні потреби дітей з самого початку їх життя в суспільстві. У цих програмах батьки активно беруть участь у вихованні та навчанні свого малюка до того, як він почне відвідувати дошкільний навчальний заклад або підготовчу групу до школи. Сім'ям надається право вибирати, проводити зустріч з фахівцем: вдома чи в дитячому закладі, центрах або яслах — як у Сполучених Штатах; вдома, в поліклініці або при школі — як у Швеції та ін.) і спосіб роботи — індивідуально або груповою.

На жаль, система спеціальної освіти радянського періоду суттєво звучала роль і вплив батьків у корекційному процесі. На відміну від західних програм педагогічної корекції, західні програми дозволили батькам створити необхідні умови для корекційного процесу, що певною мірою формувало утримання настрої щодо своїх обов'язків батьків та недостатньо використовувала історичні традиції сімейного виховання в Україні.

1.3. Зміст та характеристика логопедичного супроводу сімей

Сім'я, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, надає допомогу дитині, і вона має право на підтримку та допомогу. В. О. Сухомлинський підкреслив, що педагог повинен підтримувати зв'язок з родиною та залучати її до своєї роботи, щоб вирішити проблеми виховання та розвитку. Освітньо-корекційний процес потрібно почати зараз, якщо дитина хоче добре розвиватися в сім'ї або в родині, яка її заміщує. Важливо співпрацювати з батьками на основі довіри, співпраці та взаєморозуміння, щоб досягти позитивного результату. Кожна сім'я потребує допомоги батьків і дітей. Ситуації практично не є однаковими; кожна сім'я унікальна, і проблеми дітей також [31, с. 119].

Психіка батьків залежить від особливостей розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями. Саме через порушення або повне порушення мовлення виникає комунікативний бар'єр. Діти з проблемами з мовленням мають менше шансів на соціальне спілкування. Батьки дитини з мовленнєвими порушеннями можуть знати, що її соціальні можливості обмежені. Взаємодія з батьками, також відомо як логопедичний супровід, стає все більш важливою для тих, хто працює з дітьми з мовленнєвими проблемами.

У педагогічній сфері концепція супроводу останнім часом є досить актуальною як з науково-теоретичної, так і з практичної точки зору. У педагогічній науці поняття «педагогічний супровід» з'явилося лише щосьдавно. Це пов'язано з новим етапом розвитку концепції особистісно орієнтованої освіти, яка базується на ідеях про зв'язок між навчанням і життям і досвідом дитини. Це було пов'язано з ідеями гуманістичної педагогіки В. Сухомлинського; ідеями виховання лябов'я Ш. Амонашвілі; концепціями педагогічної антропології К. Ушинського

Науковці вважають, що поняття «педагогічний супровід» і «педагогічна

підтримка» тісно пов'язані один з одним і є вторинним. У педагогічній літературі «педагогічна підтримка» означає, що вчителі надають дітям превентивну та оперативну допомогу у вирішенні індивідуальних проблем, пов'язаних зі здоров'ям, діловою та міжособистісною комунікацією, успішним навчанням, особистим і професійним самовизначенням (Свиньрова, 2014, с. 145).).

Педагогічний супровід, з іншого боку, має більше діяльного значення. Але й воно пройшло певну еволюцію під час свого початку. Так, як зазначає Т. Солодовникова, О. Казакова та А. Тряпідина в 1997 році трактували цей термін лише як допомогу суб'єкту в ситуації життєвого вибору (Солодовникова, 2014, с. 39). Сьогодні О. Ісакова, Д. Лазаренко та С. Сільченкова вважає, що педагогічний супровід є видом педагогічної діяльності, мета якого відбувається у створених умовах для особистісного розвитку та самореалізації учнів, а також розвитку їх самостійності та впевненості в різних ситуаціях життєвого вибору (Александрова, 2014; Сильченкова, 2013).

У сфері освіти супроводжує розгляд та вирішення іншої діяльності . З цієї причини особливу увагу приділено психолого-педагогічному супроводу.

Згідно з аналізом наукової літератури, поняття «психологічно-педагогічний супровід» широкий спектр інтерпретацій, різноплановість, різноманітність видів і форм, які відрізняються за напрямом, предметом і об'єктом супроводу. наприклад, супровід батьківства; супровід дитини педагогом у навчально-виховних заходах; і супровід дитини (обдарованої, гіперактивної, з психофізичними розладами, з труднощами у навчанні, у критичних ситуаціях).

О. Козирюва вважає, що психолого-педагогічний супровід – це система професійних дій педагога-психолога, спрямована на створення позитивних стосунків між дітьми та дорослими в освітньому середовищі, а також психологічного та психічного розвитку дитини з акцентом на її ближній зоні розвитку (Козирева, 1998, с . 73) .

Під керівництвом психолого-педагогічної допомоги педагогів-психологів працюють над створенням соціально-психологічних умов для успішного навчання та психологічного розвитку в учнів шкільного середовища (Битянова, 1998, с. 46).

Психолого-педагогічний супровід, згідно з І. Абрамовим (2016), є комплексним процесом, який забезпечує створення соціально-психологічних та педагогічних умов для успішного навчання та психологічного розвитку дитини.

Психолого-педагогічний супровід зараз розглядається як прогресивна комплексна технологія, особлива культура, яка підтримує та дозволяє дітям досягти цілей розвитку, навчання, виховання та соціалізації (Шилова, 2017, с. 212). Це правда, незважаючи на те, що існує багато різних визначень і підходів до цього.

Однак методи, описані вище, будуть використані для психолого-педагогічної допомоги дітям із нормальним психофізичним розвитком. мета виникає в тому, щоб гарантувати нормальний розвиток дитини відповідно до вікових та соціокультурних критеріїв на певному етапі онтогенезу .

О. Казакова та Л. Шипіцина вважає психолого-педагогічний супровід дітей із проблемами здоров'я та розвитку провідними розробниками концепції (Шипіцина, 2003, с. 10). Вони вважають це гарантією прав таких дітей на повноцінний розвиток і функціонування в суспільстві.

Наразі психолого-педагогічний догляд для дітей з ППФР повинні бути комплексним, полідисциплінарним і витримувати загальні положення, а також особливості та закономірності, які доповнюють індивідуальні особливості стану дитини. відповідно до законодавства України психолого-педагогічний супровід осіб із психофізичними порушеннями є системною діяльністю практичних психологів і корекційних педагогів, яка спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, які сприяють засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, формування особистості,

нормалізації сімейних стосунків та інтеграції в суспільство.

Згодом відповідний наказ Міністерства освіти та науки України визначальний психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами як комплексну систему заходів, спрямованих на організацію освітнього процесу та розвиток дитини відповідно до її індивідуальної програми розвитку (Наказ МОН, 2018).

Система професійних дій, відомо як психолого-логопедичний супровід сім'ї, надає допомогу та підтримку в подоланні кризових ситуацій, а також створює ідеальні умови для розвитку, виховання та корекції порушених мов у дітей у сім'ї [1, с. 34].

На нашу думку, психолого-педагогічний погляд для дітей – це тривалий, динамічний процес, який включає роботу психолога та інших фахівців, таких як логопеди, спеціальні педагоги, соціальні педагоги та вчителі. Крім того, логопедичний супровід є важливою частиною психолого-педагогічної допомоги дітям. Тому, що мовлення є однією з частин психічних функцій людини. Найвищі форми пізнавальної діяльності, включаючи здатність до понятійного мислення як необхідної передумови досягнення оточуючої об'єктивної дійсності, формуються в процесі розвитку мовлення. Своєчасна корекція мовленнєвих порушень покращує комунікативні тачні академічні здібності дитини, створює необхідні умови для її соціалізації та ефективного функціонування в соціумі, серед іншого.

Дослідниця В. Кисличенко дала перше у вітчизняному науковому середовищі визначення поняття «логопедичний супровід» у контексті допомоги сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями мовлення. Згідно з її визначенням (Кисличенко, 2006, с. 179), логопедичний супровід – це цілеспрямована, постійна, організована робота, яка відповідає психофізичним потребам дитини. Авторка стверджує, що системна, багатоскладова, узгоджена робота логопеда та сім'ї дитини є вихідною частиною логопедичного супроводу. В. Кисличенко запропонував програму логопедичного супроводу сімей дітей-логопатів дошкільного віку, основними

напрямами якої є навчання, консультації батьків і логопедична допомога.

А. Арендарук досліджує проблеми логопедичного супроводу дітей молодшого шкільного віку з важкими порушеннями мовлення. Я вважаю, що необхідно розробити більш точні орієнтири для цього супроводу в спеціальному та інтегрованому освітньому просторі. Авторка наголошує на тому, що логопедичний супровід повинен бути відокремлений від інших видів психолого-педагогічного супроводу. Логопедичний супровід повинен залишитися окремо в напрямку зі своїми методологічними основами, призначенням, особливими завданнями та методами їх вирішення. А. Арендарук стверджує, що, аналізуючи психофізичні особливості дітей із важкими порушеннями мовлення, для цієї групи дітей потрібен довготривалий, постійний логопедичний супровід в інтегрованому середовищі. Це може бути досягнуто за допомогою цілеспрямованої, послідовної, постійної роботи логопеда, педагога та сім'ї. Щоб цього досягти, його потрібно наповнити змістом, методами та ресурсами, необхідними для цього (Арендарук, 2012, с. 6).

Таким чином, концепція логопедичного супроводу є актуальною як для теорії, так і для практики логопедії в контексті гуманізації спеціальної та інклюзивної освіти. На те, що ця тема є надзвичайно важливою, немає чіткого визначення сутності поняття «логопедичний супровід» у науково-методичній літературі.

Таким чином, ми вважаємо, що першим кроком до розуміння сутності логопедичного супроводу як педагогічного явища є тлумачення самого терміну «супровід». У словнику В. Далі супровід є як дія перед словом «супроводжувати», яке означає «проводжати, супроводжувати, йти разом із наказом провести, слідувати». згадується у словнику

«Супроводжувати» — це «досліджувати за кимось, знаходитися поруч, проводити кудись або йти разом із кимось», за словами С. Ожегова.

«Йти разом із кимось як супутник; проводити когось до певного місця» — це визначення слова «супроводжувати» у словнику української

мови (Словник української мови, 1978, с. 850).

У традиційному українському розумінні «супровід» означає зустріч двох людей і спільне проходження певного шляху, тоді як «супроводжувати» означає проходити шлях з частиною, проводити до якогось місця, точці призначення. Складові процеси супроводу включають того, хто супроводжує (супроводжуючий); тих, хто супроводжує (супроводжуваний); шлях, який вони проходять разом; і те, як вони взаємодіють під час процесу спільного проходження шляху.

Таким чином, ми можемо уточнити та конкретизувати сутність логопедичного супроводу як компонент комплексного супроводу дітей із ППФР шляхом аналізу термінологічного апарату та наукових позицій щодо його сутності.

Таким чином, ми використовуємо логопедичний супровід як складний процес взаємодії між супроводжуючим і супроводжуваним. У цьому дослідженні перший створює корекційно-розвивальне логопедичне середовище, а другий використовує це середовище для розвитку та корекції свого мовлення. В цьому контексті корекційно-розвивальне логопедичне середовище є основною категорією логопедичного супроводу. Ми розглядаємо це середовище як набір педагогічних умов, які починаються з розвитку і корекції мовлення супроводжуваного.

Корекційно-розвивальне логопедичне середовище, яке відповідає потребам дитини, є ключовим для розширення потенціалу та здібностей дитини. Ми розуміємо педагогічні умови в цьому контексті як ті, які необхідні для досягнення мети логопедичного супроводу.

З цієї причини призначення логопедичного супроводу є створення корекційно-розвивального логопедичного середовища, яке відповідає потребам дитини. Що стосується логопедичного супроводу, то це спеціальні педагогічні умови, які застосовуються в середовищі корекційно-розвивального логопедичного навчання. Загалом мета логопедичного супроводу виникає в тому, щоб максимізувати мовлення дитини, але для

кожної дитини окремі завдання повинні бути розроблені відповідно до ситуації.

Нами виокремлено основні умови корекційно-розвивального логопедичного середовища, щоб збільшити ефективність логопедичного супроводу дітей:

1. Активність дитини.

У складному процесі взаємодії між фахівцями та дитиною пріоритетом є активізація її внутрішнього потенціалу. Це наслідок до прогресу розвитку дитини. Визнаю дитину з ППФР як рівного та активного учасника процесу супроводу, зосереджуючись на її «сильних» сторонах, позитивних якостях і перевагах.

2. Диференційований супровід. Ця стратегія базується на особливостях основного порушення, наявних мовленнєвих розладів і динаміці цих порушень в процесі супроводу. Крім того, слід виконати особливості кожної дитини, її здатність використовувати свої сили та потенціал.

3. Адекватний супровід. Якщо дитина отримує логопедичний супровід, її корекційно-розвивальне середовище має відповідати її потребам і бути гнучким і гнучким. У реалізації умов процесу важливо постійно спостерігати за показниками основного та мовленнєвого порушення та динамікою цих показників протягом всього розвитку дитини.

4. Послідовність і системність. У світлі цієї умови логопедичний супровід його слід розглядати як системну діяльність, в основі якої закладено внутрішню узгодженість, взаємозв'язок і взаємообумовленість окремих частин. Супровід має бути реалізований у певній логічній і відповідній позиції з опорою на нові досягнення в галузі науки та техніки.

5. Міждисциплінарний підхід. Для досягнення бажаного результату для дитини необхідно одночасно працювати і співпрацювати з іншими фахівцями, які беруть участь у логопедичному супроводі (команда супроводу): логопед, психолог, спеціальні педагоги відповідного профілю, спеціалісти з реабілітації та ерготерапії, вчителі, асистенти вчителів,

вихователі та лікарі відповідного профілю. На основі колегіальності та демократичності юдина система цінностей регулює діяльність учасників логопедичного супроводу.

6. Активна участь членів сім'ї. Означена умова вказує на те, що важливо, щоб батьки (або їхні батьки) були присутні під час логопедичного супроводу дитини.

Батьки розглядаються як рівноправні учасники процесу супроводу та є джерелом інформації про особливості своєї дитини, включаючи її характер, поведінку, прояв основного та мовленнєвого розладу та самопочуття. Вони відповідають за створення оптимального корекційно-розвивального логопедичного середовища для дитини в різних аспектах її повсякденного життя, наприклад, удома, у громадських місцях, під час відпочинку та прогулянки тощо.

Такий орієнтир досягти значення сімейного виховання та вимагає, щоб батьки брали участь у корекції та розвитку мовлення дітей, щоб вони могли краще навчатися та інтегруватися в суспільство.

Логопедичний супровід — це комплекс свідомих логопедичних дій, які сприяють усуненню або ослабленню недоліків мовлення та його розвитку [3].

Багато нормативних документів регулюють роботу логопедів. Найважливішими з них є Закон України «Про освіту» від 20.05.2008 № 290-VI, Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV, Положення про логопедичні пункти системи освіти, затверджене рішенням колегії Міністерства освіти і науки України, протокол № 8/6 від 17.02.1993, Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні, затверджена наказом Міністерства освіти.

Коли логопед працює з родиною, в якій виховується дитина з особливими освітніми потребами, його мета виходить у тому, щоб надати батькам кваліфіковану підтримку;

- допомогти близьким дорослим створити сприятливе сімейне середовище, де дитина може розвиватися повністю;

- дозволити батькам брати участь у вихованні та навчанні своєї дитини;
- розвивати позитивні стосунки між дорослими та їхніми дітьми.

На цих основах принципів логопед працює з сім'єю:

Принцип комплексного підходу до організації корекційно-педагогічного процесу. У роботі з дитиною та її сім'єю необхідні різні професіонали, такі як дефектолог, психоневролог, психолог, масажист та інші. При цьому дитина не повинна лише отримувати консультації та спостереження від різних лікарів, але й брати участь у дискусіях і «веденні» родини разом.

Принцип, відповідно до якого діагностика та корекційно-педагогічний процес пов'язаний один з одним. Обстеження дитини більшою мірою фахівцями з метою визначення її поточних і ключових рівнів розвитку, соматичного стану та інших факторів. Методом обстеження також є розробка корекційно-педагогічної роботи шляхом створення індивідуальної програми розвитку.

Принцип співпраці між батьками та медичними працівниками, батьками та дітьми. Необхідно підкреслити, що батьки будуть шукати підтримку та допомогу фахівця, прислухатися до нього та слідувати його рекомендаціям лише тоді, коли лікар бачить у батьків рівноправного партнера в корекційному процесі, а не просто «об'єкт свого впливу». Відносини між логопедом і дитиною, а також між батьками та дитиною повинні будуватися на особистісно-орієнтованому підході, тобто на «рівні очі» дитини за допомогою методу «очі в очах».

Принцип врахування інтересів, а також відомий як принцип вирішення задачі на основі інтересів. Цей принцип ваш як до батьків, так і до дитини. Так, батьки, які звертаються за консультацією, часто хочуть допомогти своїй дитині, наприклад навчити її говорити, зняти розширення тощо. Фахівець не повинен говорити їм такі речі, як «Він ніколи не навчатися цього». Батьки навряд чи хочуть продовжувати зустріч у цьому випадку. У цьому випадку вам потрібно дуже точно підійти до відповіді, сказавши, що цей також буде

приділена увага на заняттях, але тільки трохи пізніше. Згодом батьки стають більш знайомими щодо бажаного результату розвитку дитини під час корекційно-педагогічної роботи.

Принцип нагляду Розвиток дитини відбувається в її діяльності, тому робота дефектологів і родини повинна бути спрямована на те, щоб діяльність дитини відповідала віку, можливостям і інтересам дитини.

Основні ідеї онтогенетичного підходу зосереджуються на гармонізації особистісної структури дітей з особливими потребами шляхом комплексного впливу на всі аспекти психічного розвитку.

Ознайомившись з великою кількістю літератури, які стосуються цього питання, варто відзначити, що сім'ї, які мають дитину-логопата, містять логопедичний супровід здійснюється за наступними основними напрямками:

- надання необхідної інформації;
- діагностика та консультації;
- виконання роботи з корекції логотипу;
- надання психологічної допомоги сім'ї;
- робота повинна відповідати принципу всебічного розвитку [19, с . 11].

Відповідно з В. Кобильченко, структурні компоненти програмного забезпечення логопедичного супроводу включають наступне:

- операційно-дійовий (послідовність використання процедур, методів і форм організації протягом певного періоду часу);
- цільовий (складається з цілей, принципів діяльності та завдань логопеда);
- зміст (направлення роботи);
- оцінка та ефективність роботи з корекції [20, с. 170].

Д.Шульженко стверджує, що корекційна робота з розвитку мовлення та комунікативної поведінки розумово відсталої дитини повинна проводитися в таких контекстах: - у повсюдному спілкуванні з дитиною з приводу її побутових, ігрових і пізнавальних інтересів (розвиток соціальної спрямованості мовлення, розвитку комунікативної потреби, оволодіння

іншими видами комунікативних висловів); - у процесі сюжетно-

У роботах О.Бачина, В.Кисличенко, С. Конопка, О. Мастюкова, Є.Соботович, Г.Чиркіна, М.Шеремет та ін. виявлено та узагальнено, що в основі роботи логопалажить принцип «логопед» — «дитина» — «родина».

Батьки розумово відсталі дитини дуже зацікавлені в правильному мовленнєвому розвитку дитини, якщо вони активно беруть участь у корекційно-розвивальній роботі.

Для того, щоб корекційно-логопедична робота була ефективною, взаємодія логопеда та сім'ї повинна будуватися на основі співпраці, довіри та розуміння. В основі програми корекційної роботи з логопедом, орієнтованої на навчання батьків, лежить наступне: логопед планує і координує роботу з батьками; створює партнерські стосунки з кожним вихованцем у родині; створює середовище, де всі учасники мають однакові інтереси та підтримує емоційну підтримку під час корекційного процесу; всі психолого-педагогічні навички батьків щодо проблем мовленнєвого розвитку дитини; і надає допомогу

Зважаючи на вищезазначені позиції, можна стверджувати, що основними завданнями логопедичного супроводу є: навчати та підвищувати навички батьків або осіб, що їх заміщують; створювати оптимальні умови для розвитку мовлення, особливо мовленнєвого; проводити профілактичні дії, щоб запобігти мовленнєвим порушенням, і контролювати процеси формування мовлення під час логопедичної роботи.

Є кілька аспектів логопедичного супроводу:

- як професійна діяльність логопеда, яка сприяє розвитку мов дитини;
- як система, яка демонструє взаємозв'язок цільових, змістовних, процесуальних і результативних елементів;
- як метод, який дозволяє логопедам взаємодіяти з іншими спеціалістами на всіх етапах логопедичної роботи (діагностика, корекція, профілактика) [26, с. 5].

В останні роки дослідники (Е. Архипова, І. Кареліна, Г. Чиркін та ін.)

помітили збільшення кількості дітей раннього віку з особливостями розвитку мови, а саме – затримки мовленнєвого розвитку різного генезу, що робить створення диференційної діагностики мовних порушень дітей, технологій, які впливають на логопедію, і моделей взаємодії фахівця з родиною дитини раннього віку з особливостями в мовному розвитку [4, с. 10].

Це зумовлює ранній початок роботи логопеда, що дозволить:

1. Рано знайти дітей з особливостями формування мови.
2. Щоб скоротити час корекційного впливу та збільшити ймовірність того, що дитина «вийде в норму» за рівнем розвитку мови, важливо почати логопедичну допомогу негайно.
3. Уникнути появи вторинних порушень, таких як підтримка психічного розвитку та негативних поведінкових реакцій, серед інших [5, с. 24].

В. Ткачова називає сім'ю, в якій виховується дитина з особливостями мовного розвитку, «реабілітаційною структурою, яка володіє можливостями для створення сприятливих умов для розвитку і виховання дитини» [33, с. 7].

Програма роботи з дитячою групою ризику абовідхиленнями в мовленнєвому розвитку, розроблена А. Корнєвим [22, с. 272], передбачає наступні напрямки для логопедичного супроводу дітей раннього віку з особливостями розвитку мовлення:

- створити ідеальне місце для спілкування; навчити матір (батька чи бабусі) грати з дитиною в іграх як повністю стимуляцію мовленнєвого розвитку;
- спонукання дитини говорити, коли вона працює з експертами;
- залучення дітей та їх батьків до спільних ігор;
- педагогічна корекція;
- поради батькам [18, с. 192].

Розробка індивідуальної програми корекції мовлення відповідно до структури порушення мовлення, ступеня тяжкості, клінічної обумовленості та особливостей дитини є основним завданням логопедичного супроводу сім'ї дитини.

Корекційно-виховна робота з дітьми-логопатами є надзвичайно організованою системою, яка включає логопедизацію всього освітньо-виховного процесу та життя дитини в родині. Усвідомлене та зацікавлене включення батьків і логопеда, психолога та вихователів у цей процес є важливими компонентами підвищення ефективності навчання, виховання та корекції мовлення цих дітей. Сім'ї, які виховують дитину з мовленнєвими порушеннями, потребують логопедичного супроводу. Це особливо індивідуальна психологічна, педагогічна та корекційно-логопедична допомога, спрямована на розвиток особистості дитини-логопата та сприяння її досягненню максимальної незалежності.

Висновки до розділу 1

Здійснений системний аналіз означеної проблеми у психолого-педагогічному руслі розкриває умови сімейного виховання як детермінуючий фактор розвитку мовлення дитини, історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї, а також зміст та характеристика логопедичного супроводу сімей.

Зокрема, аналіз джерельної бази дозволив виділити механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення: наслідування мовлення дорослих, спільна діяльність та ігри, емоційна підтримка, створення мовленнєвого середовища, врахування індивідуальних особливостей дитини.

Виокремлено механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

Здійснено спробу охарактеризувати історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї, що дозволило узагальнити, що на початку двадцятого століття в Сполучених Штатах і Західній Європі були розроблені теоретичні та практичні концепції сімейного виховання відповідно до різних підходів до теорії особистості психології. Це призвело до створення програм співпраці батьків і педагогів. Розгляд різноманітних концепцій і моделей

взаємодії логопеда з батьками стало можливим завдяки аналізу досвіду роботи логопедів у інших країнах (М. Кегепегта та ін.)..

Було виявлено, що найбільш поширеним підходом до виховання є сімейно-суспільне. Крім того, спеціальні дошкільні заклади та групи компенсуючого типу в загальноосвітніх дошкільних закладах є основними методами надання логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.

З середини 90-х років минулого століття концепція супроводу почала активно розроблятися як новий метод надання допомоги дітям та їхнім оточенню. Основою психолого-педагогічного супроводу був практичний досвід спеціалізованих установ у системі освіти, таких як психолого-медико-педагогічні комісії.

Конкретизовано зміст понять у колі наукового пошуку: «педагогічний супровід» і «педагогічна підтримка», «психологічно-педагогічний супровід», «логопедичний супровід» та «логопедичний супровід сім'ї».

Виокремлено основні умови корекційно-розвивального логопедичного середовища, щоб збільшити ефективність логопедичного супроводу дітей: активність дитини, диференційований супровід, адекватний супровід, послідовність і системність, міждисциплінарний підхід та активна участь членів сім'ї.

Узагальнено особливості організації логопедичного супроводу сім'ї, зокрема виокремлено напрями, описано принципи, конкретизовано завдання, перераховано аспекти логопедичного супроводу сім'ї дитини.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ СІМЕЙ

2.1. Організація та методика проведення констатувального експерименту

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб визначити рівень корекційно-логопедичних навичок батьків і їх готовність співпрацювати з логопедом.

В експериментальному дослідженні взяли участь 37 батьків, які виховують дітей з мовленнєвим порушенням.

На етапі констатації експерименту було поставлено завдання змінити рівень сформованості логопедичних навичок у батьків із порушеннями мовлення. Основними цілями нашого дослідження було вивчення уваги батьків до процесу формування та розвитку мовлення дітей, розуміння його онтогенетичних аспектів, а також факторів, які сприяють швидкій корекції мовленнєвих порушень.

Ми розробили «Анкета-тест для батьків дитини», щоб дізнатися, наскільки добре володіють батьки з логопедичними навичками (Див.дод. А). Анкета складається з 40 питань, кожне з яких оцінюється певною кількістю балів, які сумуються та співвідносяться з критеріями оцінювання.

Ми спиралися на ідеї В.Сабурова щодо організації взаємодії батьків і вчителів допоміжної школи, щоб розробити методику дослідження взаємодії батьків і логопедів у корекційному процесі. Ступінь готовності батьків взяти участь у процесі логопедичної допомоги оцінювався за допомогою різних елементів педагогічної культури, включаючи кількість теоретичних і

практичних знань, які вони мають, а також сформованість їхніх мотиваційних потреб.

Педагогічну культуру батьків (педагогічні знання, педагогічні вміння та мотиваційні потреби) вважаємо в ієрархії складових логопедичного супроводу однією з найважливіших.

Під педагогічною культурою батьків розуміємо сукупність знань, умінь, цінностей та переконань, які спрямовані на забезпечення оптимального розвитку дитини з порушеннями мовлення. Вона є важливим чинником успішної корекційної роботи, оскільки саме батьки проводять з дитиною найбільше часу і мають найбільший вплив на її розвиток.

Структура педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення включає в себе такі основні компоненти:

1. Педагогічні знання, що у свою чергу розуміється як показники:

- знання про особливості мовленнєвого розвитку дитини: розуміння фізіологічних, психологічних та соціальних аспектів мовлення, вікових особливостей мовленнєвого розвитку, причин і механізмів виникнення порушень мовлення.
- знання про особливості мовленнєвих розладів: розуміння різних типів мовленнєвих порушень (дислалія, дизартрія, загальне недорозвиток мовлення тощо), їхніх симптомів, причин та наслідків.
- знання про методи і прийоми корекційної роботи: розуміння основних принципів корекційної педагогіки, знання різних методів і прийомів, які використовуються для розвитку мовлення у дітей з порушеннями.
- знання про особливості взаємодії з дитиною, яка має порушення мовлення: розуміння важливості створення сприятливого психологічного клімату в сім'ї, знання ефективних способів спілкування з дитиною, мотивації до занять.

2. Педагогічні вміння:

- вміння організовувати навчальний процес: складання індивідуальних програм розвитку мовлення, підбір дидактичного матеріалу, проведення занять з дитиною вдома.

- вміння встановлювати контакт з дитиною: створення емоційно комфортної атмосфери, використання ігрових методів навчання, підтримка і заохочення дитини.

- вміння співпрацювати з логопедом: обговорення індивідуальних програм, обмін інформацією про досягнення дитини, виконання рекомендацій логопеда.

- вміння аналізувати результати навчання: оцінка прогресу дитини, внесення коректив у навчальний процес.

3. Мотиваційні потреби:

- бажання допомогти дитині подолати мовленнєві труднощі: усвідомлення важливості ранньої корекції, готовність до співпраці з фахівцями.

- потреба у саморозвитку: бажання отримати нові знання і вміння, підвищити свою педагогічну компетентність.

- потреба у спілкуванні з іншими батьками: обмін досвідом, отримання підтримки.

Педагогічна культура батьків є важливим фактором успішної корекції мовленнєвих порушень у дітей. Співпраця логопеда і батьків дозволяє створити оптимальні умови для розвитку дитини і досягти найкращих результатів.

Аналіз педагогічних фактів, одержаних у ході вивчення досліджуваної проблеми, дозволив на підставі встановлених компонентів та показників виділити групи батьків, які відповідають трьом рівням сформованості педагогічної культури: високому, середньому і низькому (див. Дод. Б) .

Проаналізуємо відповіді батьків дітей за кожним критерієм. Таблиця 2.1 містить кількісні дані сформованості педагогічних знань педагогічної культури батьків дітей.

Таблиця 2.1

Результати діагностичного обстеження педагогічних знань

Педагогічні знання																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
%	15,3	45,0	28,,9	10,8	14,5	45.8	28,5	11,2	13,7	49,0	26,1	11,2	27,3	29,6	36,9	6,0

Дані експерименту свідчать про те, що не всі батьки мають досвід роботи з логопедією. Згідно з опитуванням, більшість батьків (45,8%) відчувають, що коли вони не знають, як краще діяти, вони повинні отримати педагогічні знання. Однак було помічено, що деякі батьки не хотіли використовувати педагогічну інформацію (27,7%) або звертатися до експертів (19,3%).

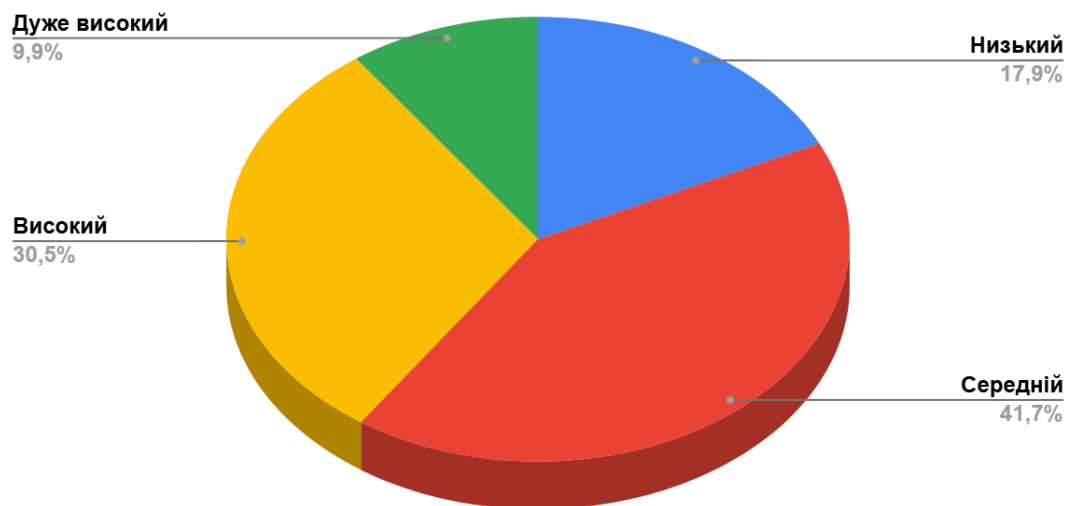


Рис. 2.1. Рівень сформованості логопедичних знань батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності (у %)

Таким чином, для сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями мовлення, раннє втручання логопеда є необхідним для досягнення вищого рівня розвитку

дитини, значно кращої корекції вже наявних проблем і запобігання вторинним порушенням.

Ми розглянемо відповіді батьків дітей за кожним показником. Таблиця 2.2 містить кількісні дані сформованості педагогічних умінь педагогічної культури батьків дітей.

Таблиця 2.2

Результати діагностичного обстеження педагогічних умінь

Педагогічні уміння																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
%	31,3	35,3	26,9	6,4	36,1	39,0	17,3	7,6	30,5	36,5	21,7	11,2	40,6	28,9	17,3	13,3

Отримані експериментальні дані переконують в тому, що не всі батьки володіють вміння організовувати освітній процес, встановлювати контакт, вміння співпрацювати з логопедом та аналізувати результати навчання.

Рисунок 2.2. відображає загальний рівень педагогічних умінь батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності

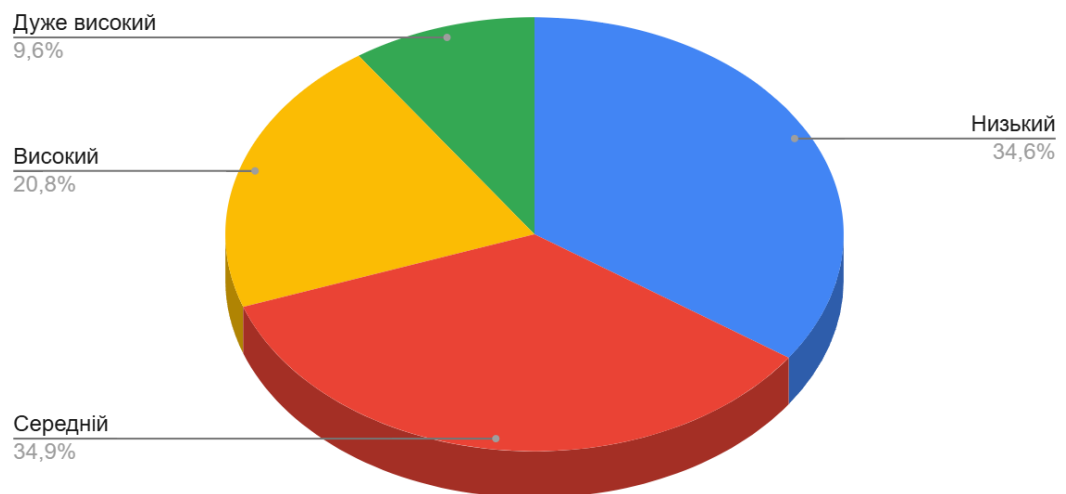


Рис. 2.2. Рівень сформованості логопедичних умінь батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності (у %)

Кількісні дані сформованості мотивації педагогічної культури батьків дітей подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Результати діагностичного обстеження педагогічної мотивації

Педагогічна мотивація																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
%	25,7	50,6	9,4	14,1	34,2	46,6	8,4	10,8	30,5	36,5	21,7	11,2	40,6	28,9	17,3	13,3

Отримані експериментальні дані переконують в тому, що не всі батьки володіють бажанням допомогти дитині подолати мовленнєві труднощі, потребою у саморозвитку та потребою у спілкуванні з іншими батьками.

Рисунок 2.3. відображає загальний рівень педагогічної мотивації батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності

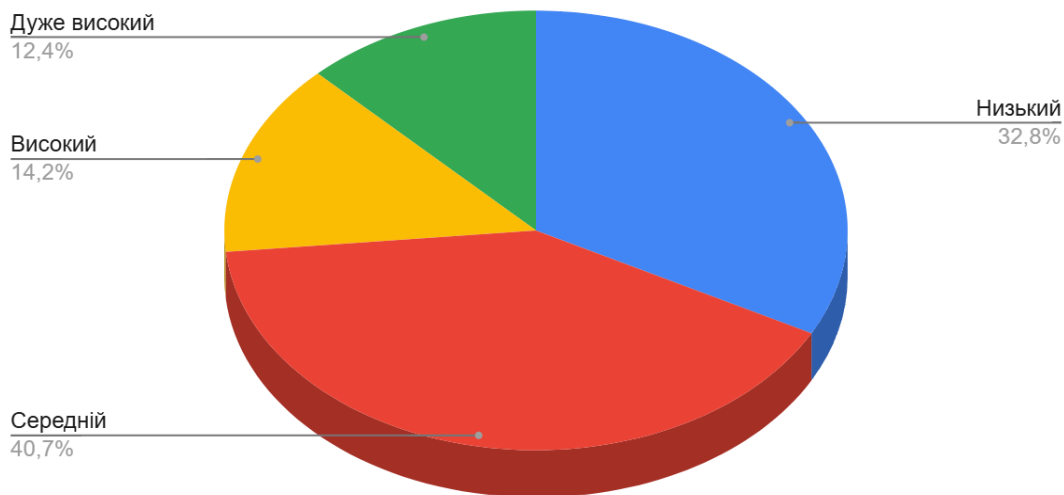


Рис. 2.3. Рівень сформованості логопедичних умінь батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності (у %)

Таким чином, для сім'ї, яка виховує дитину з порушеннями мовлення, раннє втручання логопеда є необхідним для досягнення вищого рівня розвитку дитини, значно кращої корекції вже наявних проблем і запобігання вторинним порушенням.

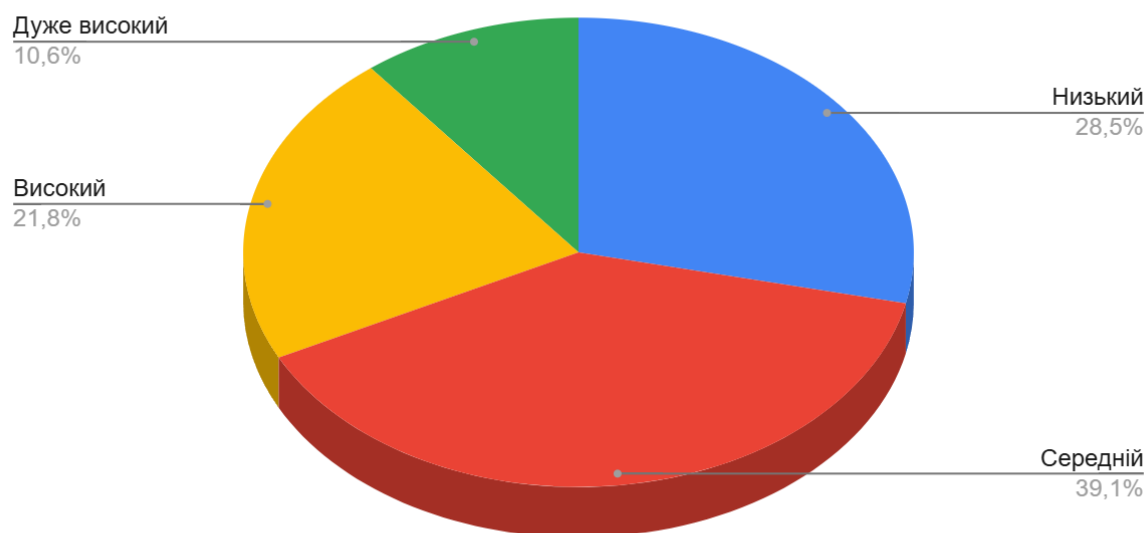
Відсоткові показники рівнів педагогічної культури батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності, були отримані під час збирання інформації, реєстрації отриманих даних і інтерпретації результатів (табл. 2.4). Дальші висновки стосуються ступеня сформованості педагогічної культури батьків.

Таблиця 2.4

Результати діагностичного обстеження рівнів сформованості педагогічної культури батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності

Рівень педагогічної культури	Кількість батьків (у %)			Середнє значення
Компоненти культури	<i>Педагогічні знання</i>	<i>Педагогічні вміння</i>	<i>Мотиваційні потреби</i>	
Низький	17,7	34,625	32,75	28,4
Середній	41,2	34,925	40,7	39
Високий	30,1	20,8	14,2	22
Дуже високий	9,8	9,625	12,35	10,6

Так, на дуже високому рівні володіють педагогічною культурою лише 10.6% батьків експериментально. 21,7% опитаних мають високий рівень, трохи менше половини респондентів (39%) отримали середній рівень та 28,4% батьків володіють низьким рівнем педагогічної культури (див. рис 2.4).



Результати діагностичного обстеження показали, що більшість батьків мають середній або низький рівень сформованості педагогічної культури. Якщо сумарні кількісні показники між середнім і достатнім, а також між високим і низьким рівнями показують незначне розбіжність, якісні результати показують значні відмінності в рівні сформованості педагогічної культури батьків. Таким чином, результати констатувального етапу дослідження дали підстави оцінити стан сформованості педагогічної культури батьків дітей раннього віку як такий, що вимагає створення програми логопедичного супроводу сім'ї.

2.2. Програма логопедичного супроводу сім'ї

У нашому дослідженні представлені три позиції щодо змісту логопедичного супроводу: загальнодефектологічний підхід до навчання та виховання дитини з особливостями психофізичного розвитку; сімейно-

центрований підхід; і тріада «дитина-логопед-сім'я», яка необхідна для покращення логокорекційної допомоги.

Принципові напрями логопедичної допомоги сім'ям, у яких виховується дитина з порушеннями мовлення, включають освіту, діагностику, логокорекцію та психологію.

Програма логопедичного супроводу сім'ї складається з таких елементів: цільовий (цілі, принципи, завдання); змістовий (основні компоненти, основні напрями діяльності); операційно-дієвий (періоди, етапи, форми, методи, прийоми, умови, способи взаємодії); і оцінно-результатний (критерії, показники).

Виходячи з вищезазначених позицій, основними цілями неперервного логопедичного супроводу є розвиток логопедичної культури батьків; створення сприятливого мовленнєвого середовища для розвитку мовлення; попередження порушення мовлення, забезпечення своєчасної логопедичної допомоги; формування зв'язків з родиною дитини з проблемами мовлення; і надання логопсихологічної допомоги батькам.

Ми визначили три основні компоненти логопедичного супроводу сім'ї: інформування, консультування та логопедичну допомогу. У сімейно-центрованому підході залишається компонентом логопедичного супроводу є співпраця між логопедом і членами родини дитини, починаючи з раннього віку.

У сім'ях, де виховується дитина з порушеннями мовлення, логопедичний супровід продовжується відповідно до вікової періодизації змісту роботи та сімейно-суспільної культури.

Роботу в програмі поділено на відповідні змістовні блоки відповідно до основних напрямів і завдань програми логопедичного супроводу. Ці блоки включають інформаційний, діагностичний, консультативний, теоретичний і практичний (рис. 2.1).

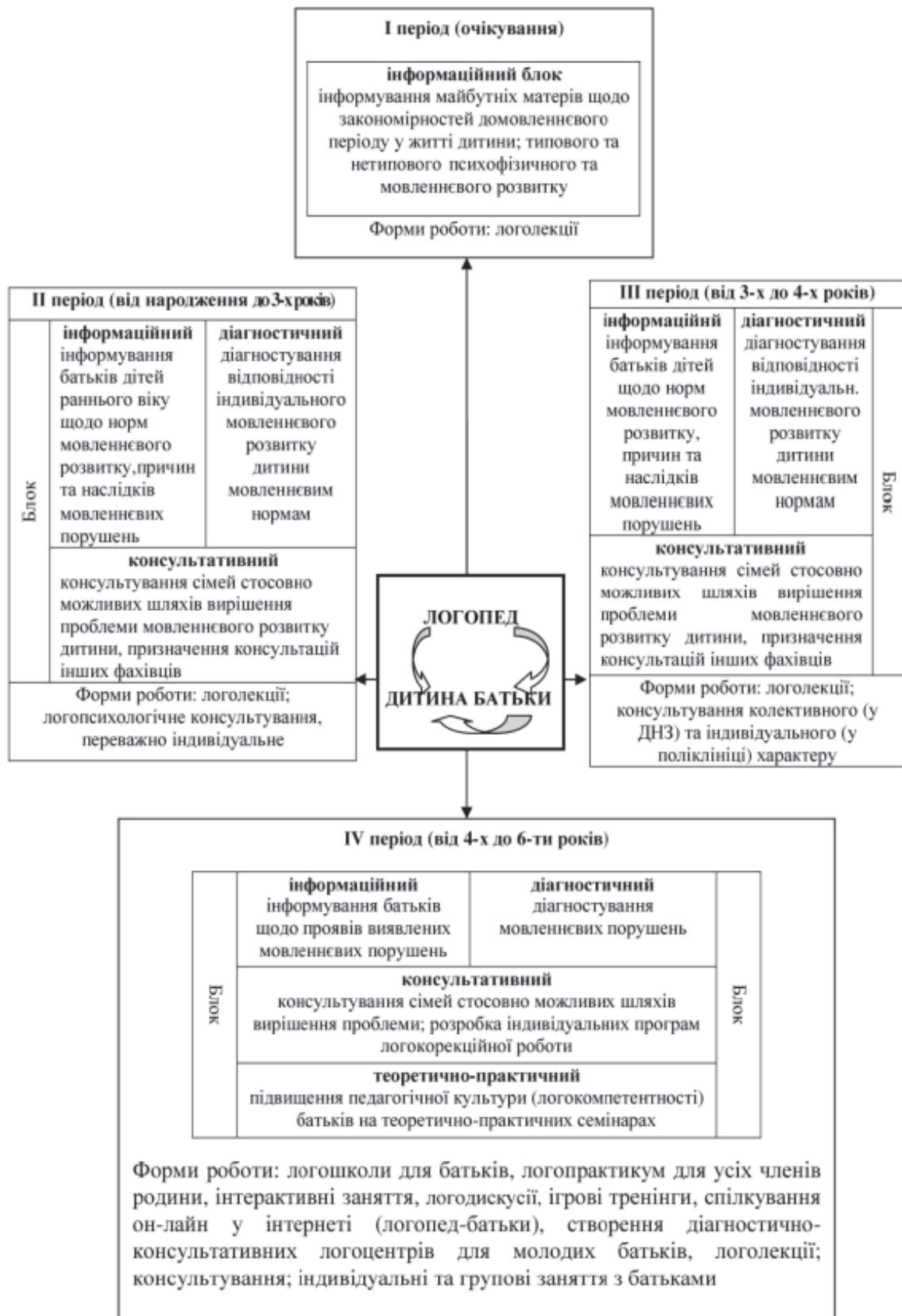


Рис. 2.1. Програма логопедичного супроводу сім'ї.

Відповідно до віку дитини інформаційний блок складається з різних періодів.

У першому періоді майбутні матері повинні знати про типи та нетипові психофізичні та мовні розвитку своєї дитини.

Задача полягає в тому, щоб батьки хотіли стежити за розвитком мовлення дитини з домовленнєвого періоду.

Основним методом роботи є лекція «Особливості мовленнєвого розвитку дитини раннього віку» для вагітних у жіночих консультаціях у рамках програми «Школа молодій матері» один раз на місяць.

У другому періоді - інформація батьків дітей від народження до трьох років щодо норми мовленнєвого розвитку, причин і наслідків мовленнєвих порушень, методів оволодіння мовленням дитини та методів інтенсифікації розвитку мовлення. Задача полягає в тому, щоб переконатися у перевірці батьківського стану мовленнєвого розвитку дитини.

Інформаційний блок у третій фазі (від 3 до 4 років): логопед познайомити батьків з нормами мовленнєвого розвитку в цьому віці, причинами та наслідками мовленнєвих пошкоджень, пріоритетними темами та методами роботи з розвитком мовлення.

Завдання: адекватна оцінка батьками того, як їхня дитина говорить.

Інформаційний блок четвертого періоду включає роботу логопеда з інформування батьків про ознаки порушення мовлення.

Завдання: адекватно оцінювати мову дитини та звертати увагу на ознаки порушення мовлення. Проводиться в двох місцях: дошкільний навчальний заклад, де батьки дітей з порушеннями мовлення беруть участь у групах мовленнєвої корекції.

Діагностичний блок обстеження дитини, який повинен бути включений у присутність батьків.

У другому періоді Діагностичний блок раннього віку є особливим, після чого логопед не може спостерігати за поведінкою дитини в звичайних умовах і подається на рекомендації батьків.

У третій фазі (від трьох до чотирьох років) було визначено, чи відповідає індивідуальний мовний розвиток дитини віковим стандартам.

У четвертому періоді діагностували мовні проблеми дитини.

У присутності матері дитини проходила стандартне логопедичне обстеження, яке включало виконання інструкцій, вербальні та невербальні завдання, порушення звуковимови, фонематичного сприймання та у (наприклад, я сприймаю звук), складову побудову слів, обсяг словника, словотворення та словозміни, побудови речей, узгодження частин речень і членів речень, стан зв'язності. Зверталася увага батьків на те, що дитина неправильно виконує завдання, і далося пояснення, чому ці завдання викликають труднощі.

Консультаційний блок включається в кожен період. Основним методом логопедичної допомоги є консультації для сімей, а також у періоді від народження до трьох років і від трьох до чотирьох років. Батьки повинні вирішити рівень розвитку мовлення своєї дитини та обговорити можливості методи роботи з його розвитком.

Консультування батьків у дошкільному віці дає їм можливість зрозуміти, що їм потрібна логопедична допомога, а також про зміст і методи впливу на логопедію.

Основними формами роботи логопеда з батьками є такі [4]:

- індивідуальні (стосуються роботи з батьками однієї дитини: консультації, заняття з батьками та дитиною, батьківські п'ятихвилинки, анкетування, домашня бібліотека, записки-рекомендації, зошит для домашніх завдань);
- групові (стосуються роботи з батьками окремої групи дітей: тренінги, групові вправи, підгруп);
- колективні (можуть бути представлені ефективнішими способами, такими як батьківські збори, консультації, семінари, конференції, відкриті заняття на фронтальному рівні, виставки посібників, бібліотека ігор і вправ, відеотека, дні відкритих дверей, анкетування та круглі столи);
- масові (проводяться з батьками та всіма дітьми закладу дошкільної освіти): підготовка, організація та участь у святах, вікторинах, іграх-розвагах,

вечірках дозвілля, семінарах-практикумах, виїзних засіданнях, лекторіях для участі практичних психологів, соціальних працівників, медиків і науковців. .

Досвід показав, що традиційні методи роботи є епізодичними та неефективними. Крім того, родини з дітьми раннього віку та родини, які не відвідували дошкільні заклади або перейшли в початкову школу, часто залишаються поза увагою. Незвичайним результатом швидкого розвитку науки та технологій є використання інформаційно-комунікаційних технологій і нові дистанційно-інтерактивні методи взаємодії логопеда з батьками дітей раннього та дошкільного віку.

Найкращим способом вирішення труднощів сьогодення є дистанційна інтерактивна робота. Сьогодні вони залишаються зручними та доступними завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям і розглядаються як постійний, безперервний процес, який відбувається вільний час у зручних умовах .

Від дистанційно-інтерактивної взаємодії з батьками відрізняються такі особливості:

- охоплення (спількування через використання ІКТ один з одним і зі спеціалістами за допомогою одночасного доступу до різних джерел інформації);
- гнучкість (можливість отримувати та обмінюватися інформацією в зручний для вас час і місце, при цьому доступний час для взаємодії та співпраці);
- економіка (ефективне використання площі, транспортних засобів і технічних ресурсів; мультидоступ до інформації знижує витрати на організацію, організацію та реалізацію освітніх заходів, а також корекційно-розвиткові процеси);
- технологічність (використання сучасних досягнень ІКТ для корекції логотипу);
- паралельність (взаємодія, пов'язана з професійною діяльністю);

- соціальна рівноправність (забезпечення рівних можливостей отримання інформації незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я);
- нова роль логопеда (дистанційно-інтерактивні методи роботи розширюють і оновлюють роль логопеда, який повинен керувати корекційно-розвитковим процесом, постійно вдосконалювати матеріал, розвивати творчу активність і кваліфікацію відповідно до інновацій.).

Зазначимо, що дистанційні методи роботи з логопедом використовують інформаційно-комунікаційні технології. Під час дистанційної взаємодії забезпечується систематична та ефективна інтерактивність, яка включає не тільки інтерактивну взаємодію між студентами та викладачами, але й інтерактивну взаємодію між студентами та викладачами. Насамперед, ці методи роботи є хорошим способом підтримувати роботу логопеда та підтримувати сім'ю з дитиною з порушеннями мовлення. Вони також можуть значно підвищити ефективність корекційно-розвиткового процесу.

Можливість дає можливість змінити традиційні методи представлення, розповсюдження та обміну інформацією за допомогою засобів масової інформації, новітніх технологій, інформації, комп'ютерів, аудіовізуальних засобів, інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Погоджуються [1], що просвітницький аспект логопедичного супроводу сім'ї є важливою частиною роботи логопеда. Інтерактивні методи навчання логопедії включають публікації в пресі, виступи на радіо та телебаченні, написання статей для друку, випуск друкованих матеріалів, таких як листівки, пам'ятки, брошури, лекції, тренінги, семінари, бесіди та консультації тощо [3].

Для того, щоб підтримати зворотний зв'язок логопеда з батьками, пропонуємо зосередитися на використанні ІКТ. Методом впровадження дистанційно-інтерактивних методів роботи було визначено способи та можливості активної взаємодії логопеда з батьками. Ми вважаємо, що такий метод допоможе керувати, координувати та утримувати його на необхідному рівні, щоб підвищити ефективність логопедичного супроводу сімей.

Ми вибрали сучасні інформаційні комунікаційні технології, такі як тематичні сайти та блоги, електронна пошта, соціальні мережі, відеоконференції, онлайн-консультації, спілкування через месенджери, форуми та SMS-повідомлення.

Таким чином, глобальна мережа Інтернет дозволяє батькам і широкому загалу самотійно отримувати доступ до широкого спектру джерел знань. Вони швидко можуть відвідати багато тематичних блогів, сайтів тощо та одночасно розмістити потрібну інформацію та налагоджувати особисті контакти.

За допомогою електронної пошти можна листуватися з логопедом, ставити запитання та отримувати відповіді, обговорювати поточні проблеми та проблеми, пов'язані з організацією, зберігаючи конфіденційність спілкування.

За допомогою соціальних мереж батьки повинні мати можливість спілкуватися та взаємодіяти з логопедом, включаючи чати, зображення та відео- та аудіофайли.

Декілька батьків чи представників громадськості можуть разом збиратися у віртуальному класі під час відеоконференції, виконуючи завдання логопеда та ставлячи запитання, як на звичайному семінарі чи тренінгу. Віртуальний клас має доступ відразу до того ж запитання та відповіді, що й логопед.

Можна обговорити поточні проблеми та поставити запитання через онлайн-консультації. В залежності від налаштування питання та відповіді можуть бути доступні всім, хто відвідує консультативний онлайн-пункт, і вони не можуть мати можливості переглянути налаштування конфіденційності.

Спілкування в месенджерах, таких як WhatsApp, Facebook Messenger і Viber, дозволяє спілкуватися з логопедом у режимі реального часу та надавати зворотний зв'язок щодня. Наприклад, логопед може коментувати відео, які батьки записують під час занять удома.

Через форум батьки можуть обговорювати конкретні проблеми та читати та відповідати на повідомлення інших членів форуму. Крім того, форум має структуру, яка містить перелік тем, що робить його дуже зручним для використання.

Коли батьки не можуть бути в Інтернеті, SMS-повідомлення пропонує додаткові можливості для спілкування з ними.

У зв'язку з цим ми плануємо впроваджувати дистанційно-інтерактивні роботи з використанням ІКТ, включаючи:

- сайт логопеда <https://www.logoclub.com.ua>, на якому постійно оновлюється інформація про мовну та мовленнєву діяльність дитини. У цьому веб-сайті можна знайти різноманітні логопедичні матеріали, які можна використовувати для розвитку мовлення дитини, попередження та подолання мовленнєвих порушень у дітей, а також для ефективного супроводу сімей, які виховують дітей з мовленнєвими порушеннями.

- можливість отримувати онлайн-консультації з логопедом за допомогою модуля «Напишіть нам» на сайті <https://www.logoclub.com.ua>, що дозволяє мати постійний онлайн-зв'язок з логопедом;

- адреса електронної пошти: info@logoclub.com.ua, щоб спілкуватися з логопедом у секреті;

- надсилати логопеду інформаційні матеріали та сповіщення електронною поштою за допомогою AsyMailing Module, доступного на сайті <https://www.logoclub.com.ua>.

- завдання з логопедією в Інтернеті, які можна виконати вдома, щоб закріпити навички та навички, які були розвинені під час корекційно-розвитку логопедії;

- офіційні представництва в соціальних мережах Facebook, Instagram, Google+ і YouTube.

Таким чином, блоки формування батьків визначали зміст роботи логопеда з батьками в різних вікових періодах дитини.

Ми вважали, що важливою частиною програми логопедичного супроводу є підвищення готовності логопедів забезпечувати сім'ї, які виховують дитину з порушеннями мовлення, постійним, комплексним логопедичним супроводом.

Визнання того, що батьки мають право бути повноцінними учасниками взаємодії з логопедом, дозволило нам впровадити інноваційний підхід до навчання. Найважливішим фактором для розвитку інтересу до навчання, який можна вплинути на наступний розвиток виховної діяльності батьків, було застосування відповідних методів навчання батьків дітям, відповідних їх мотиваціям і цілям повноцінного мовленнєвого розвитку дитини.

Поняття призвело до переоцінки особистісних позицій батьків як щодо засвоєних знань, так і того, як вони спілкуються з дитиною. Зміна особистісних позицій батьків дала їм можливість перейти на новий рівень взаємодії з логопедом.

2.3. Аналіз результатів формувальної частини експерименту

Аналіз результативності впровадження програми логопедичного супроводу сім'ї, здійснювався на підґрунті виокремлених критеріїв та показників.

Методика використання інструментарію описана в другому розділі (параграф 2.1.) використовувалася для діагностики рівня сформованості педагогічної культури батьків. Передусім необхідно було провести діагностичну процедуру, щоб диференційовано підійти до аналізу результатів показників батьків після впровадження програми.

На прикінцевому етапі дослідження відповідно до кожного компонента були використано метод порівняння рівнів показників анкетування. Дослідження динаміки показників проводилося за критеріями компонентів процесу формування педагогічної культури батьків, щоб визначити, наскільки ефективним було впровадження програми логопедичного супроводу сім'ї.

Показники критеріїв були використані для визначення ступеня сформованості педагогічної культури батьків.

Аналіз результатів показує зміни в кожному компоненті. Поговоримо про них.

Результати констатувального та контрольного досліджень у респондентів порівнюються, що вказує на певні зміни в кожній частині. Дослідження педагогічних знань здійснювалось за такими показниками: знання про особливості мовленнєвого розвитку дитини: розуміння фізіологічних, психологічних та соціальних аспектів мовлення, вікових особливостей мовленнєвого розвитку, причин і механізмів виникнення порушень мовлення; знання про особливості мовленнєвих розладів: розуміння різних типів мовленнєвих порушень (дислалія, дизартрія, загальне недорозвиток мовлення тощо), їхніх симптомів, причин та наслідків; знання про методи і прийоми корекційної роботи: розуміння основних принципів корекційної педагогіки, знання різних методів і прийомів, які використовуються для розвитку мовлення у дітей з порушеннями; знання про особливості взаємодії з дитиною, яка має порушення мовлення: розуміння важливості створення сприятливого психологічного клімату в сім'ї, знання ефективних способів спілкування з дитиною, мотивації до занять. Порівняльні результати за компонентом “Педагогічні знання” на констатувальному та контрольному етапах досліджень наведено в таблицях 2.6.-2.7

Таблиця 2.6

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Педагогічні знання”

Педагогічні знання																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
констатувальний етап	15,3	45,0	28,9	10,8	14,5	45.8	28,5	11,2	13,7	49,0	26,1	11,2	27,3	29,6	36,9	6,0
контрольний етап	11,4	36,8	35,3	16,5	9,3	49,2	21,8	19,7	7,6	54,5	21,4	16,5	19,9	26,1	41,5	12,5
Темп росту	-3,9	-8,2	+6.4	+5,7	-5,2	+3.4	-6.7	+8,5	-6.1	+5,5	-4.7	+5,3	-7,4	-3,5	+4,6	+6,5

Таблиця 2.7

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Педагогічні знання”

Рівень	Етап дослідження		Темп росту
	констатувальний (у %)	контрольний (у %)	
Низький	17,7	12,05	- 5,65
Середній	41,2	41,65	+ 0,45
Високий	30,1	30	- 0,1
Дуже високий	9,8	16,3	+ 6,5

Отримані експериментальні дані показують, що низький та високий рівні зменшився на 5,6% (з 17,7% до 12,5%) та 0,1 % (з 30,1% до 30 %) відповідно водночас серед батьків із середнім та дуже високим рівнем за вказаними показниками відбулося збільшення відсоткових показників на 0,45 % (з 41,2% до 41,65%) та 6,5 % (з 9,8% до 16,3 %) відповідно. Порівняльний аналіз отриманих даних з означених показників свідчить про якісну їх відмінність (див рис. 2.5.).

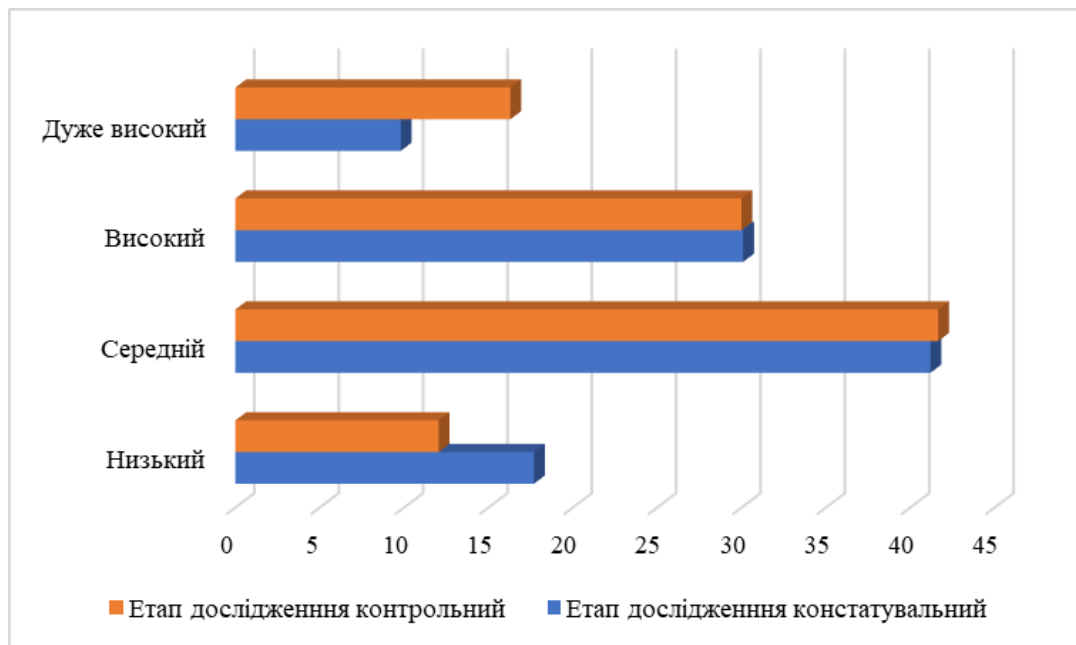


Рис. 2.5. Рівень сформованості логопедичних знань батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності на констатувальному та контрольному етапах дослідження (у %)

Дослідження компоненту “Педагогічні вміння” здійснювалось за такими показниками: вміння організовувати навчальний процес: складання індивідуальних програм розвитку мовлення, підбір дидактичного матеріалу, проведення занять з дитиною вдома; вміння встановлювати контакт з дитиною: створення емоційно комфортної атмосфери, використання ігрових методів навчання, підтримка і заохочення дитини; вміння співпрацювати з логопедом: обговорення індивідуальних програм, обмін інформацією про досягнення дитини, виконання рекомендацій логопеда; вміння аналізувати результати навчання: оцінка прогресу дитини, внесення коректив у навчальний процес.

Порівняльні результати за компонентом “Педагогічні вміння” на констатувальному та контрольному етапах досліджень наведено в таблицях 2.8.-2.9

Таблиця 2.8

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Педагогічні уміння”

Педагогічні уміння																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
констатувальний етап	31,3	35,3	26,9	6,4	36,1	39,0	17,3	7,6	30,5	36,5	21,7	11,2	40,6	28,9	17,3	13,3
контрольний етап	23,7	41,2	22,8	12,3	31,2	32,3	24,8	11,7	25,8	30,4	28,6	15,1	33,9	20,1	25,7	20,3
Темп росту	-7,6	+5,9	-4,1	+5,8	-4,9	-6,7	+7,5	+4,1	-4,7	-6,1	+6,9	+3,9	-6,7	-8,8	+8,4	+7,1

Таблиця 2.9

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Педагогічні уміння”

Рівень	Етап дослідження		Темп росту
	констатувальний (у %)	контрольний (у %)	
Низький	34,6	28,7	- 5,9
Середній	34,9	31	- 3,9
Високий	20,8	25,5	+ 4,7
Дуже високий	9,6	14,9	+ 5,3

Отримані експериментальні дані показують, що низький та середній рівні зменшився на 5,9 % (з 34,6 % до 28,7 %) та 3,9 % (з 34,9 % до 310 %) відповідно водночас серед батьків із високим та дуже високим рівнем за вказаними показниками відбулося збільшення відсоткових показників на 4,7 % (з 20,8 % до 25,5 %) та на 5,3 % (з 9,6 % до 14,9 %) відповідно. Порівняльний аналіз отриманих даних з означених показників свідчить про якісну їх відмінність (див рис. 2.6.).

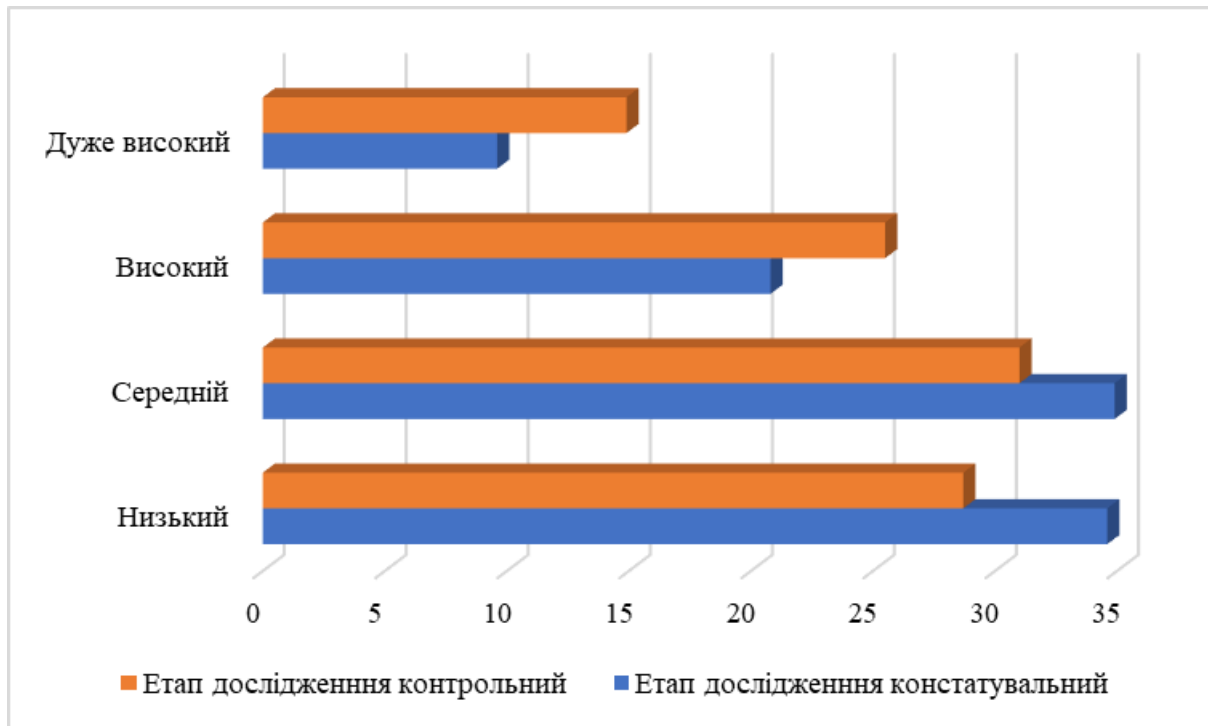


Рис. 2.6. Рівень сформованості логопедичних умінь батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності на констатувальному та контрольному етапах дослідження (у %)

Дослідження компоненту “Мотиваційні потреби” здійснювалось за такими показниками: бажання допомогти дитині подолати мовленнєві труднощі; усвідомлення важливості ранньої корекції, готовність до співпраці з фахівцями; потреба у саморозвитку: бажання отримати нові знання і вміння, підвищити свою педагогічну компетентність; потреба у спілкуванні з іншими батьками: обмін досвідом, отримання підтримки.

Порівняльні результати за компонентом “Мотиваційні потреби” на констатувальному та контрольному етапах досліджень наведено в таблицях 2.10.-2.11

Таблиця 2.10

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Мотиваційні потреби”

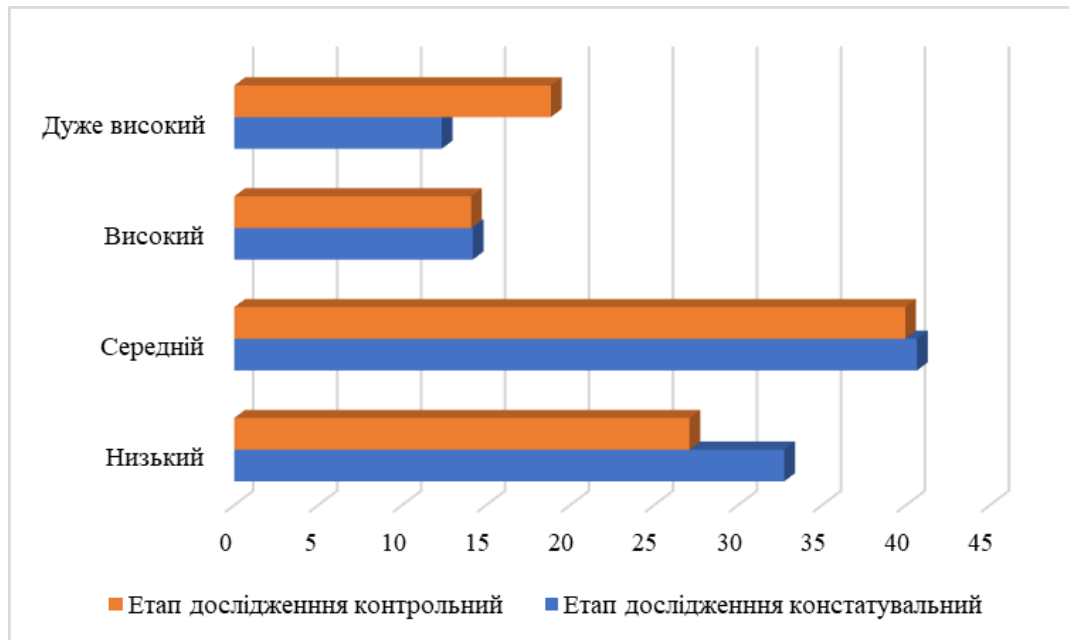
Мотиваційні потреби																
показник	1				2				3				4			
бали	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
констатувальний етап	25,7	50,6	9,4	14,1	34,2	46,6	8,4	10,8	30,5	36,5	21,7	11,2	40,6	28,9	17,3	13,3
контрольний етап	21,8	42,4	15,8	19,8	29	50	1,7	19,3	24,4	42	17	16,5	33,2	25,4	21,9	19,8
Темп росту	-3,9	-8,2	+6,4	+5,7	-5,2	+3,4	-6,7	+8,5	-6,1	+5,5	-4,7	+5,3	-7,4	-3,5	+4,6	+6,5

Таблиця 2.11

Порівняння результатів констатувального та контрольного досліджень за компонентом “Педагогічні уміння”

Рівень	Етап дослідження		Темп росту
	констатувальний (у %)	контрольний (у %)	
Низький	32,75	27,1	- 5,65
Середній	40,65	39,95	- 0,7
Високий	14,2	14,1	- 0,1
Дуже високий	12,35	18,85	+ 6,5

Отримані експериментальні дані показують, що низький, середній та високий рівні зменшився на 5,65 % (з 32,75 % до 27,1 %), на 0,7 % (з 40,65 % до 39,95 %) і на 0,1 % (з 14,25 % до 14,1 %) відповідно водночас серед батьків із дуже високим рівнем за вказаними показниками відбулося збільшення відсоткових показників на 6,5 % (з 12,35 % до 18,85 %). Порівняльний аналіз отриманих даних з означених показників свідчить про якісну їх відмінність (див рис. 2.6.).



.Рис. 2.6. Рівень сформованості логопедичних умінь батьків, які мають дітей з порушеннями мовленнєвої діяльності на констатувальному та контрольному етапах дослідження (у %)

Дослідження показало, що логопедичний супровід батьків, які виховують дітей з мовленнєвими порушеннями, значно підвищує взаємодію між ними та дітьми під час логопедичної корекції. Дослідження включало розробку та тестування програми логопедичного супроводу, яка включає вивчення основ логопедії, консультації та навчання батьків за допомогою співпраці спеціалістів з батьками, покращення навичок батьків у логопедії та зміну того, як дорослі спілкуються з дітьми. Покращення взаємодії дорослого та дитини під час виконання домашніх завдань логопедом значно пришвидшить процес подолання мовних недоліків.

Висновки до розділу 2

Здійснений системний аналіз означеної проблеми у психолого-педагогічному руслі розкриває особливості організації та методики проведення констатувального експерименту, описано програму

логопедичного супроводу сім'ї та узагальнено результати формувальної частини експерименту.

Зокрема узагальнено і конкретизовано зміст та структуру педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення, яку розуміємо як систему складових: педагогічні знання, педагогічні вміння, мотиваційні потреби.

Виокремлено та описано рівні логопедичної компетентності батьків дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Результати діагностичного обстеження показали, що більшість батьків мають середній або низький рівень сформованості педагогічної культури. Якісні результати показують значні відмінності в рівні сформованості педагогічної культури батьків, якщо сумарні кількісні показники між середнім і достатнім, а також високим і низьким рівнями демонструють незначне розбіжність. Отже, результати констатувального етапу дослідження дали підстави оцінити стан сформованості педагогічної культури батьків дітей раннього віку як такий, що вимагає створення програми логопедичного супроводу сім'ї.

Здійснено спробу описати програма логопедичного супроводу сім'ї, яка складається з таких елементів: цільовий (цілі, принципи, завдання); змістовий (основні компоненти, основні напрями діяльності); операційно-дієвий (періоди, етапи, форми, методи, прийоми, умови, способи взаємодії); і оцінно-результатний (критерії, показники).

Аналіз результативності впровадження програми логопедичного супроводу сім'ї, здійснювався на підґрунті виокремлених критеріїв та показників.

Дослідження показало, що логопедичний супровід батьків, які виховують дітей з мовленнєвими порушеннями, значно підвищує взаємодію між ними та дітьми під час логопедичної корекції. У дослідженні була розроблена та апробована програма логопедичного супроводу, яка включає вивчення основ логопедії, консультування та навчання батьків за допомогою співпраці спеціалістів з батьками, підвищення логопедичних навичок батьків і

зміну того, як дорослі подаються з дітьми. Під час виконання домашніх завдань логопедом покращення взаємодії дорослого та дитини значно пришвидшить процес подолання мовленнєвих недоліків.

ВИСНОВКИ

Здійснений системний аналіз означеної проблеми у психолого-педагогічному руслі розкриває умови сімейного виховання як детермінуючий фактор розвитку мовлення дитини, історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї, а також зміст та характеристика логопедичного супроводу сімей.

Зокрема, аналіз джерельної бази дозволив виділити механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення: наслідування мовлення дорослих, спільна діяльність та ігри, емоційна підтримка, створення мовленнєвого середовища, врахування індивідуальних особливостей дитини.

Виокремлено механізми впливу сім'ї на розвиток мовлення у дітей з порушеннями мовлення: Створення мовленнєвого середовища.

Здійснено спробу охарактеризувати історичні аспекти логопедичного супроводу сім'ї, що дозволило узагальнити, що На початку 20 ст. у країнах Західної Європи і США були створені теоретичні і практичні концепції сімейного виховання відповідно різним підходам до теорії особистості у психології, що започаткувало створення програм співробітництва батьків та педагогів.. Вивчення зарубіжного досвіду логопедичної роботи дозволило розглянути різні концепції та моделі взаємодії логопеда з батьками (М. Кегепегта ін.).

Було виявлено, що найбільш поширеним підходом до виховання є сімейно-суспільне. Крім того, спеціальні дошкільні заклади та групи компенсуючого типу в загальноосвітніх дошкільних закладах є основними методами надання логопедичної допомоги дітям дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Концепція супроводу як нового підходу до надання допомоги дітям та їх оточенню почала активно розроблятися з середини 90-х років минулого століття. Основою психолого-педагогічного супроводу був практичний досвід

спеціалізованих установ у системі освіти, таких як психолого-медико-педагогічні комісії.

Конкретизовано зміст понять у колі наукового пошуку: «педагогічний супровід» і «педагогічна підтримка», «психологічно-педагогічний супровід», «логопедичний супровід» та «логопедичний супровід сім'ї».

Виокремлено основні умови корекційно-розвивального логопедичного середовища, щоб збільшити ефективність логопедичного супроводу дітей: активність дитини, диференційований супровід, адекватний супровід, послідовність і системність, міждисциплінарний підхід та активна участь членів сім'ї.

Узагальнено особливості організації логопедичного супровіду сім'ї, зокрема виокремлено напрями, описано принципи, конкретизовано завдання, перераховано аспекти логопедичного супроводу сім'ї дитини.

Здійснений системний аналіз означеної проблеми у психолого-педагогічному руслі розкриває особливості організації та методики проведення констатувального експерименту, описано програму логопедичного супроводу сім'ї та узагальнено результати формувальної частини експерименту.

Зокрема узагальнено і конкретизовано зміст та структуру педагогічної культури батьків дітей з порушеннями мовлення, яку розуміємо як систему складових: педагогічні знання, педагогічні вміння, мотиваційні потреби.

Виокремлено та описано рівні логопедичної компетентності батьків дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Результати діагностичного обстеження показали, що більшість батьків мають середній або низький рівень сформованості педагогічної культури. Якісні результати показують значні відмінності в рівні сформованості педагогічної культури батьків, якщо сумарні кількісні показники між середнім і достатнім, а також високим і низьким рівнями демонструють незначне розбіжність. Отже, результати констатувального етапу дослідження дали підстави оцінити стан сформованості педагогічної культури батьків дітей

раннього віку як такий, що вимагає створення програми логопедичного супроводу сім'ї.

Здійснено спробу описати програма логопедичного супроводу сім'ї, яка складається з таких елементів: цільовий (цілі, принципи, завдання); змістовий (основні компоненти, основні напрями діяльності); операційно-дієвий (періоди, етапи, форми, методи, прийоми, умови, способи взаємодії); і оцінно-результатний (критерії, показники).

Аналіз результативності впровадження програми логопедичного супроводу сім'ї, здійснювався на підґрунті виокремлених критеріїв та показників.

Дослідження показало, що логопедичний супровід батьків, які виховують дітей з мовленнєвими порушеннями, значно підвищує взаємодію між ними та дітьми під час логопедичної корекції. У дослідженні була розроблена та апробована програма логопедичного супроводу, яка включає вивчення основ логопедії, консультування та навчання батьків за допомогою співпраці спеціалістів з батьками, підвищення логопедичних навичок батьків і зміну того, як дорослі подаються з дітьми. Під час виконання домашніх завдань логопедом покращення взаємодії дорослого та дитини значно пришвидшить процес подолання мовленнєвих недоліків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Н. Особливості розвитку та навчальної діяльності дітей із порушеннями мовлення: рекомендації для вчителів з питань корекції мовлення дітей. Дефектологія. 2013. № 3. С. 34–36.
2. Андрущенко В. П., Бондар В. І. Модернізація педагогічної освіти в контексті викликів ХХІ століття. Європейські педагогічні студії. Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи / ред. кол. : В. П. Андрущенко (голова наук. ред) та ін. Вип. 5-6. Київ. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. С. 54–63
3. Артеменко А., Негода Г., Скуратівська О. Соціальні аспекти порушення мовлення у дітей: соц. педагог. 2014. № 2. С. 9–16. 5. Байбара Т. Діти з мовленнєвими порушеннями. Допомога батькам : психолог. 2013. № 18. С. 24–25.
4. Берник Т. Л. Розвиток диференційованих форм логопедичної допомоги дітям з мовленнєвими вадами в Україні (1945-2000) : дис.... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2006. 192 с.
5. Белова О.Б., Конопляста С.Ю. Актуальні проблеми інтеграції в освіті дітей з особливими освітніми потребами в Україні. Науковий журнал Хортицької національної академії. №5. 2021. С. 68–76. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-5-11>
6. Белова О.Б., Конопляста С.Ю. Психолого-педагогічний дисонанс щодо інтеграції в освіті дітей з особливими освітніми потребами. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Одеса: Гельветіка. Вип. 43(2). 2022. С.37–42. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/43/part_2/7.pdf
7. Бобак О. Б. Педагогічні засади соціалізації дітей дошкільного віку в сім'ї у II-й половині ХХ століття : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Дрогобич, 2015. 198 с
8. Бондар В. І. Сучасні тенденції розвитку дефектологічної теорії і

9. Бошкова С.В. Використання хмаро орієнтованих технологій у системі логопедичного супроводу батьків, які виховують дітей із порушеннями мовлення / С.В.Бошкова, О.В.Ласточкіна // Актуальні проблеми корекційної педагогіки, психології та реабілітації : м-ли III Всеукр. студ. конф., м. Суми : ФОП Цьома С.П., 2019. – С.91-94.

10.Вавіна Л.С. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням опорнорухового апарату та розумового розвитку. Київ: АТОПОЛ, 2010. 242 с.

11.Васильєва Н.І. Профілактика затримки мовленнєвого розвитку в дітей раннього віку/ Логопед.2004.№1.- С. 59-64.

12. Войтко В.В. Корекційно-розвиткова робота з учнями з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : [навчально-методичний посібник] / за заг. ред. О.Е. Жосана. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2021. 104 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1StZb9DF7FxqwxajdgFGpr4ujQx4diXAm/view?usp=sharing>

13. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти URL: <https://drive.google.com/file/d/1jsxb3zgKH8VQBVA6id2b0WShxA6YQMOj/view?usp=sharing>

14. Гаврилова Н.С. Анатомо-фізіологічні особливості периферійних органів мовлення URL: https://drive.google.com/file/d/17DZJx78rM0c8yWUam6Jd_cVrkOvHsE5X/view?usp=sharing

15. Гаврилова Н.С. Навчальна програма з логопедії: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2018. 200 с. URL: <https://docs.google.com/document/d/1dJjpSF8ZapASZFDcl6WLTXndVezQkFh4/edit?usp=sharing&ouid=100974480295978469984&rtpof=true&sd=true>

16. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного мовлення: монографія, Кам'янець-Подільський: ТОВ “Друк-Сервіс”, 2011. 200 с. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1vUS6WVNNtwiRUgjPLGPtpdT5VR7CpiR1/view?usp=sharing>

17. Галян О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 26 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1OI-diNI8L5F7mwI9Fkhzz_GDIoiWsHg4/view?usp=sharing

18. Гончар Л. В. Теоретико-методичні засади формування гуманних батьківсько-дитячих взаємин : дис. доктора пед. наук : 13.00.07 / Л.В.Гончар. Київ, 2018. 505 с.

19. Гриценко В.Г. Формування навчального середовища з використанням соціальних хмарних сервісів Хмарні технології в освіті : матеріали Всеукраїнського науково-методичного Інтернет-семінару (21.12.2012 р.). Кривий Ріг : КМІ, 2012. С. 29-30.

20. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 240 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1_gmOdFqF0DRp7t3nUm3umZUieMyK5oAU/view?usp=sharing

21. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2023. 368 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1tJZuAfhSqWau7lS30E5BSpVL_slGTUMb/view?usp=sharing

22. Деснова І. С. Формування педагогічної культури батьків дітей раннього віку в умовах дошкільного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «теорія та методика професійної освіти». О.:Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2011. 20 с.

23. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання. Актуальні питання корекційної освіти. 2016. Вип. 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-iv-komandnavzajemodija-fahivciv->

u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-v-umovah-inkluzivnogonavchannja.html

24.Дослухаючись голосів батьків: Аналіз існуючої системи послуг для родин, які виховують дитину з особливими потребами у віці 0-4 роки, та інноваційної послуги раннього втручання. URL : <http://rvua.com.ua/library-materials>

25.Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 308 с.

26.Зюзько, Д. С. Логопедичний супровід дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах логопедичного пункту: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр /Д. С. Зюзько, науковий керівник В. В. Кобильченко. Суми :СумДПУім. А. С. Макаренка, 2021.109 с.

27. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру : метод. посіб. / авт. кол. за. ред. А.Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1If3xpMfW1BihxbiUUSD0YA2MLjYURHbw/view?usp=sharing>

28. Інноваційні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. Галенко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2018. 110 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1yzdaiepSgrCQxjw1vpPzWs88Aj_G5h2q/view?usp=sharing

29. Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Спеціальна методика розвитку мовлення дітей з ТПМ. Навчально-методичний посібник до курсу (для студентів бакалаврату спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія). Кривий Ріг : КДПУ. 285 с. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1-UJfVO5wK-A8IAJGuktHQMAaoC7LaizT>

30. Кабельнікова Н. В. Первинне недорозвинення мовлення у дітей (клінічний, психолінгвістичний та психолого-педагогічний аспекти): навчальний посібник / Херсон: Борисфен-про, 2017. 222с. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1KElignp0uPJCAbBSpTxcPuUqGd2RWJJ8q/view?usp=sharing>

31.Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення: дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Київ. 2010. 208 с.

32.Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-Книга, 2009. 272 с.

33.Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. Київ: А.С.К., 2012. 308 с.

34.Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

35.Конопляста С. Ю., Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2011. Вип. 17. С. 105 - 107. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2011_17_30

36.Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Сучасний стан логопедичного супроводу дітей раннього віку з ЦП та їх батьків як запоруки успішної соціалізації. Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Випуск 37. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: 36. наукових праць. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2019. С. 63-72.

37. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/15mBTHWuhLMKDnj9pB11c7qWOe6K8ncUI/view?usp=sharing>

38.Король А.В. Дистанційно-інтерактивні форми взаємодії логопеда з педагогами та батьками як умова підвищення результативності корекційно-

розвиткового процесу/ Молодий вчений. 2018. No 5.2 (57.2), травень. С. 54-57.

39. Кузава І. Б. Проблема професійної підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми із особливими потребами в умовах інклюзивного навчання. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Вип. 14. 2010. С.40-44.

40. Кучай О. В., Кучай Т. П. Вивчення досвіду США в сфері інклюзивної освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 178. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 40-43.

41. Кучай О. В., Шинкарук В. Д., Біда О. А., Кучай Т. П. Сучасний стан інклюзивної освіти в країнах Європейського Союзу. Освітній простір України. Науковий журнал ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Івано-Франківськ. 2019 р. Том 1, Випуск 17, С. 19-23.

42. Ласточкіна О., Лянна О. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. Науковий вісник МНУ ім.В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. № 3 (66), вересень, 2019. DOI випуску 10.33310/2518-7813-2019-66-3

43. Липа В. О., Гаврилов О. В. До питання про загальний стан державної підтримки дітей з особливими потребами в Україні. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціальна педагогіка. Кам'янець-Подільський, 2011. Вип. 17, ч. 1. С. 73–83.

44. Логопедія (порушення писемного мовлення): практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта / укладач О.І. Чекан, Мукачево: МДУ, 2022. 50 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Q9uzs53YtiFKbIyyPdJ4g-dDTw6J7r-D/view?usp=sharing>

45. Логопедія. Підручник. За ред. М.К.Шеремет. Київ: Видавничий Дім "Слово", 2010. 376 с. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1xsVEd42SKuhrs9wgBt8DQS9Hbyu-ovP1/view?usp=sharing>

46. Логопедія. Підручник. Третє видання, перероблене та доповнене / За ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 672 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1YcL7nOsgH-tU-CnjI71iuiK4uA-310av/view>

47.Маріна І. О. Професійна компетентність логопедів як умова здійснення науково-обґрунтованої логопедичної роботи. URL: <https://vseosvita.ua/library/profesijna-kompetentnist-logopediv-ak-umova-zdijsnenna-naukovo-obgruntovanoi-logopedicnoi-roboti-163543.html> (

48.Мартинчук О. В. Стратегічні орієнтири удосконалення фахової підготовки вчителів-логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання Актуальні питання корекційної освіти. 2014. Вип. 4. С. 225-234.

49.Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Актуальні питання корекційної освіти. 2017, № 9. С. 125 - 134.

50.Пінчук Ю. В. Готовність студентів-логопедів до професійної діяльності. Дефектологія. 2004. № 3. С. 41–44.

51.Потапенко О. М. Теорія і практика підготовки логопедичних кадрів в Україні (друга половина XX століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2010. 183 с.

52.практики : до проблеми теорії і практики стандартизації спеціальної освіти. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : наук.-метод. зб. Вип. 2. Київ : Науковий світ, 2001. С. 4–7.

53.Професійна освіта України на шляху до євроінтеграції (1992–2017) / науков. ред. Н.Г. Ничкало; упор. : Л.В. Горбань, В.П. Тищенко. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2018. 358 с

54.Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / Колупаєва А. А., Данілавичюте Е. А., Литовченко С. В. Київ: А.С.К., 2012. 192 с.

- 55.Рачова Н. Упровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах: проект. Завуч. Шкільний світ. 2011. № 27. С. 13—15.
- 56.Рібцун Ю.В. (2011) Співпраця вчителя-логопеда з батьками : молодша логопедична група для дітей із ЗНМ. Дефектологія. Особлива дитина : навчання та виховання. pp. 33-37.
- 57.Сак Т.В. Організація співпраці в інклюзивному класі. Дефектологія. Особлива дитина: Навчання і виховання. 2013. №4 (68). С.19-23.
- 58.Синиця А.О. Актуальність логопедичного супроводу дітей раннього віку з ЦП у сучасному соціумі. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 14 / за ред.О.В.Гаврилова, В.М.Синьова. Кам'янецьПодільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 290-302
- 59.Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. Дефектологія. 2004. № 2. С. 6 – 11.
- 60.Сінопальнікова Н. М. Структура професійної підготовки вчителя-логопеда. Зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. «Педагогіка здоров'я» (7 квітня, м. Харків). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2011. С. 331 – 334.
- 61.Соколова-Головльова А. А. Логопедичний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти : кваліфікац. робота на здобуття освіт. ступеня магістр : спец. 012 Дошкільна освіта / А. А. Соколова-Головльова ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, каф. теорії, технологій і методик дошк. освіти. Харків, 2024. 68 с.
- 62.Софій Н., Найда Ю. Філософія інклюзивної освіти: науково-методичний збірник до Всеукраїнської науково-практичної конференції в рамках реалізації проекту «Створення ресурсних центрів для батьків дітей з особливими освітніми потребами» К., 2007. 180 с
- 63.Форостян О.І. Логопедичний супровід дітей із тяжкими порушеннями мовлення в умовах логопедичного пункту/ Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції). Одеса : С. 215-219.

64.Цимбал-Слатвінська С. В. Етапи становлення професійної підготовки майбутніх логопедів у системі спеціальної освіти. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. № 2 (65). С. 334–340.

65.Черніченко Л. А. Інклюзивна освіта як сучасна освітня інновація. Молодий вчений. Херсон, 2016. №12. С. 537–542.

66.Швець М. Інклюзивна освіта — навчання без бар'єрів. Управління освітою. 2016. № 1. С. 21 –25.

67.Шевченко О. Е. Розвиток логопедичної допомоги в Україні. Дефектологія. 2003. №2. С.49–52.

68.Шевченко О. Е. Становлення та розвиток системи підготовки дефектологічних кадрів для закладів спеціальної освіти України (1918- 1941 рр.) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2004. 185 с.

69.Шеремет М. К. Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах України. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально педагогічна. 2011. Вип. 17(1). С. 7–11.

ДОДАТОК

Додаток А

Анкета-тест для батьків дитини

1. Чи звертаєте ви увагу на вимову вашої дитини, виправляєте мовленнєві помилки?
 - а) так, вся сім'я стурбована цим.
 - б) намагаємося, але часу не вистачає.
 - в) іноді, по ситуації.
 - г) вважаю, це не обов'язково.
2. Чи пам'ятаєте ви, коли і які у вашої дитини з'явилися перші слова? а) звичайно, ми навіть записували.
 - б) пам'ятаю, коли заговорив.
 - в) пізно заговорив, точно не пам'ятаю.
 - г) не пам'ятаю - стільки часу пройшло!
3. Чи завжди ви виконуєте з дитиною завдання логопеда? а) так.
 - б) стараємося.
 - в) чесно - немає.
 - г) які завдання?
4. На вашу думку, коли необхідно йти на консультацію до логопеда? а) коли щось не розуміємо.
 - б) коли запросить логопед.
 - в) коли вимагає / нагадує вихователь і логопед.
 - г) коли попросить дитина.
5. Чи знайомі ви з нормами мовленнєвого розвитку (норми розвитку мовлення дітей 4-7 років) (ні; так, напишіть онтогенез звукоутворення):

6. Чи ознайомлюєтеся ви з результатами логопедичного висновку (діагноз; розумієте ви, що означає цей діагноз)

7. Чи знайомі Ви з поняттям «Фонематический слух» (ні, так, поясніть, що означає це поняття?)

8. Чи знайомі ви з поняттями «Дислалія», «Загальне недорозвинення мовлення» (ні, так, що означають дані поняття?)

9. Як ви гадаєте, яка участь батьків у корекційно-логопедичному процесі? (необхідна, не потрібна, не грає ролі)

10. Які способи розвитку мовлення дитини ви знаєте?

11. На вашу думку, вчитель-логопед це людина, яка

- Виправляє звуковимову;
- Розвиває мову;
- Розвиває пам'ять і мислення;
- Вчить розрізняти звуки;
- Вчить вимовляти «букви», «Р»;
- Займається усуненням недоліків мовлення;
- Грає з дітьми;
- Готує до школи;

інше _____

12. Як ви вважаєте, хто несе відповідальність за результат роботи з корекції мовленнєвих недоліків вашої дитини:

50

- Учитель-логопед;
- Батьки;
- Учитель-логопед і батьки;
- Вихователі;
- Учитель-логопед, вихователі та батьки;
- Дитячий садок та школа;
- Сама дитина;

інше _____.

13. Ви готові відвідувати логопеда та виконувати його рекомендації, якщо це буде потрібно для більш успішної роботи з виправлення мовленнєвих недоліків дитини?

14. Яка форма інформування з питань мовленнєвого розвитку дитини була б для вас найбільш зручною? :

- Персональний сайт, (або блог) вчителя-логопеда;

- Сайт дитячого садка;
- Інформаційний стенд в приймальні групи дитячого садка; · Індивідуальна зошит (Блокнот) вашої дитини;

- Групова бесіда з учителем - логопедом;
- Індивідуальна бесіда з учителем-логопедом;
- Бесіда з вихователем;
- Батьківські збори;

Ключ:

1, 2, 3, 4: а-3; б-2; в-1; г-0.

5, 6, 7, 8, 9, 10: ні-0; так-1; наявні короткі пояснення-3; наява повна відповідь-4.

11, 12: жоден варіант не вірний-0; наявний хоч один правильний варіант-1. 13, 14: відповідь не оцінюється.

**Характеристика сформованості логопедичної
компетентності батьків дітей з порушеннями мовленнєвого
розвитку**

Кіл-сть балів	Рівень	Характеристика компетентності
1	Низький	Батьки здатні, виділяти лише окремі явища та факти дезадаптивної поведінки своєї дитини. Демонструють низький рівень педагогічної культури. Як правило, активність такі батьки проявляють лише тоді, коли їх змушують фахівці. Кожен з батьків має думку, що він не зобов'язаний втручатися в освітньо-виховний процес, а навчати та виховувати їхню дитину повинен працівник освіти. Також, вони не розуміють необхідності проявляти турботу щодо організації та проведення спільних корекційних занять.
2	Середній	Такі батьки час від часу проявляють стурбованість щодо особливостей мовленнєвого розвитку своєї дитини. Вони не спрямовують свою увагу на те, щоб уточнити недоліки мовлення у дитини, але знають про стурбоване ставлення дитини до них. Легко йдуть на контакт із фахівцями, але ініціативність під час організації діяльності не проявляють. Зображують зовнішню заклопотаність проблемою розвитку дитини, але власне проявляють індеферентне ставлення до її мовленнєвих труднощів: висловлюють думку, що недоліки мовлення незначні, а скорегувати їх можна в будь-який період та за короткий термін.
3	Високий	Батьки роблять спроби самостійна та за допомогою фахівців проаналізувати особливості розвитку своєї дитини. Прагнуть зрозуміти їх суть та виявити причини. Здійснюють самостійні спроби вплинути на мовлення дитини, при можливості, створити активне мовленнєве середовище. Батьки розуміються на поставлених питаннях логопеда-дефектолога, намагаються якомога точніше відповісти. Вміло оперують логопедичними знаннями та володіють інформацією. Проявляють інтерес до психолого педагогічних наук, адже вважають, що вони допоможуть краще зрозуміти їхню дитину.
4	Дуже високий	Батьки намагаються самостійно та за допомогою експертів вивчити особливості розвитку своєї дитини. вони планують зрозуміти, що вони позначають і чому вони такі. Якщо це можливо, спробуйте змінити мову дитини самостійно, створивши активне середовище для спілкування. Батьки розуміють питання логопеда-дефектолога та намагаються дати точні відповіді. добре володіють логопедичними знаннями та вміло необхідну інформацію. вони вважають, що психологія та педагогіка можуть допомогти їм краще зрозуміти свою дитину.